

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Допущено до захисту
« ____ » _____ 2023 р.

Зав. кафедри, д. е. н., професор
_____ Соколюк С.Ю.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СЛЬПО-ФУД» ТА ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

Виконала – студентка

2 курсу, групи 21м-пт

освітньої програми «Аграрне підприємництво
та агротрейдинг»

спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність»

Гангуряну Галина Іванівна

Науковий керівник – д.е.н., професор

Чернега Інна Іванівна

Умань – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Освітня програма «Аграрне підприємництво та агротрейдинг»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)
 “ ____ ” _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студентці Гангуряну Галині Іванівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Фінансова діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД» та вплив воєнного стану на його функціонування»

керівник роботи Чернега Інна Іванівна, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “ ____ ” _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студенткою роботи _____

3. Вихідні дані до роботи Закон України, господарський кодекс України, інформація з фахових літературних джерел, наукових видань, звітності досліджуваного підприємства за 2020-2022 роки.

4. Перелік питань, які потрібно розробити

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД» ТА ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

5. Перелік графічного матеріалу

18 таблиць, 11 рисунків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видає	завдання приймає

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Срок виконання етапів проекту	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	22.09.2022	
2.	Одержання індивідуального завдання	23.09.2022	
3.	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	26.09.2022	
4.	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт - інші заходи	30.09.2022 25.10.2022 2022–2023 рр.	
5.	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	15.02.2023	
6.	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків	02.03.2023 25.09.2023 24.10.2023 15.11.2023	
7.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахування зауважень наукового керівника	29.11.2023	
8.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	01.12.2023	
9.	Перевірка роботи на академічний плагіат	06.12.2023	
10.	Одержання відгуку наукового керівника	08.12.2023	
11.	Попередній захист роботи на кафедрі	12.12.2023	
12.	Затвердження роботи завідувачем кафедри	13.12.2023	
13.	Одержання рецензії	14.12.2023	
14.	Захист кваліфікаційної роботи	18.12.2023	

Студент

(підпис)

Гангуряну Г.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Чернега І.І.

(прізвище та ініціали)

Реферат

на кваліфікаційну роботу
магістра факультету економіки і підприємництва
Уманського національного університету садівництва

Гангуряну Галини Іванівни

«Фінансова діяльність товариства з обмеженою відповідальністю
«СІЛЬПО-ФУД» та вплив воєнного стану на його функціонування»

Дослідження економічних процесів на рівні підприємства як основної ланки національної економіки має ключове значення для роботи підприємства.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів, для написання роботи були використані такі джерела, як Закон України, господарський кодекс України, інформація з фахових літературних джерел, наукових видань, звітності досліджуваного підприємства за 2020-2022 роки. Загальний обсяг роботи складає 60 сторінок. Робота містить 18 таблиць та 11 рисунків. Список використаної літератури складається з 43 джерел.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД».

Предметом дослідження є результати фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД».

Метою даної роботи є дослідження фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД» та визначення впливу воєнного стану на його функціонування.

У першому розділі досліджено теоретичні-методичні аспекти дослідження фінансової діяльності підприємства.

У другому розділі проведено аналіз фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД» та вплив воєнного стану на його функціонування.

У третьому розділі запропоновано шляхи удосконалення управління фінансовою діяльністю ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» в умовах воєнного стану.

Резюме: У кваліфікаційній роботі проведено аналіз фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД» та визначено вплив воєнного стану на його функціонування.

Ключові терміни: фінансова діяльність, підприємницька діяльність, прибуток, дослідження активів, фінансова стійкість, платоспроможність, стійкість, рентабельність, воєнний стан.

Summary: In the qualifying work, an analysis of the financial activities of the limited liability company «SILPO-FOOD» and the influence of the martial law on its functioning was carried out.

Key terms: financial activity, entrepreneurial activity, profit, asset research, financial stability, solvency, sustainability, profitability.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	9
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД» ТА ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД»	22
2.2. Аналіз фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД» та вплив воєнного стану на його функціонування	31
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	43
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства будь-якої форми власності вимірюється її результативністю. Кінцевим фінансовим результатом діяльності будь-якої організації, який характеризує ефективність її роботи, є прибуток, який виступає найважливішим фактором стимулювання виробничої діяльності компанії, що створює фінансову базу для розширення виробництва, і навіть задоволення соціальних потреб персоналу.

Із запровадженням воєнного стану в Україні змінилися умови діяльності всіх господарюючих суб'єктів, а ризик банкрутства значно посилюється. Зменшення купівельної спроможності громадян, можливість втрати частини бізнесу на тимчасово окупованих або прифронтових територіях стало не потенційною загрозою, а реальними умовами функціонування підприємств.

Актуальність обраної теми підтверджує той факт, що аналіз фінансової діяльності підприємства дає можливість оцінити ефективність бізнесу, тобто визначити ефективність функціонування цієї організації.

Основним принципом ефективності ведення бізнесу є досягнення максимальних результатів за мінімальних витрат. Фінансовий результат – це головний критерій оцінки діяльності будь-якого підприємства: наскільки привабливі фінансові результати, настільки стабільно поточне та перспективне фінансове становище фірми.

Отже, одна з проблем, висунутих на передній план сучасним економічним життям, яке зазнало суттєвих змін в умовах воєнного стану – це об'єктивний аналіз фінансових результатів діяльності підприємств, що дозволяє здійснювати ефективне фінансове управління: планування, контроль обороту грошових коштів, мінімізацію витрат, а також сприяє ефективному використанню прибутку.

Аналіз фінансових результатів діяльності організації займає проміжне місце між збором інформації та прийняттям управлінських рішень. Без цієї сполучної ланки важко ефективно планувати, і відповідно, управляти фінансовими результатами підприємством. Економічний аналіз передуює, готує та доводить управлінські рішення.

Аналіз наукових джерел та публікацій. Дослідженням особливостей проведення аналізу фінансової діяльності підприємства, формуванню та підвищенню його прибутковості присвячено значну кількість наукових робіт зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема : І. Бланка, О. Гадзевича, В. Меца, О. Меленя, Л. Кучера, В. Гуменюка, О. Давидова, О. Скрипника, Р. Антонюка, А. Огійчука, Т. Янковця, А. Косіка та багатьох інших, проте в умовах дії воєнного стану тема вдосконалення управління фінансовою діяльністю підприємств торгівлі набуває все більшої актуальності.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД».

Предметом дослідження є результати фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД».

Метою даної роботи є дослідження фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД» та визначення впливу воєнного стану на його функціонування.

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити теоретико–методичні аспекти дослідження фінансової діяльності підприємства;
- розглянути організаційно-економічну характеристику товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД»;
- здійснити аналіз фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД» та визначити вплив воєнного стану на його функціонування;
- виявити шляхи удосконалення управління фінансовою діяльністю ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» в умовах воєнного стану;

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи: розгляд, синтез, уподібнення, відстеження. Застосовано методи фінансового та економічного аналізу, статистичний, метод, групування, графічний методи, метод узагальнення, результатів дослідження. Для отримання аналітичної інформації були використані дані звітності, внутрішньої, зокрема, бухгалтерської звітності підприємства.

Інформаційна база дослідження представлена чисельними науковими працями науковців, фаховою літературою, Інтернет-даних, відомостями бухгалтерської звітності досліджуваного підприємства та внутрішньою корпоративною інформацією.

Практичне значення. Розроблені та обґрунтовані в роботі рекомендації для зменшення впливу воєнного стану на фінансову діяльність ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» можуть бути використані керівництвом підприємства для покращення фінансової діяльності через мінімізацію негативного впливу виявлених факторів.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 60 сторінок. Дослідження ілюстроване 11 рисунками, 18 таблицями. Список використаних джерел налічує 43 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий результат діяльності організації служить свого роду показником важливості цієї організації у народному господарстві. Загальний фінансовий результат діяльності підприємства, бухгалтерський прибуток або збиток, є сумою результату (прибутку або збитку) від реалізації продукції, товарів (робіт, послуг), результату (прибутку або збитку) від фінансової діяльності (відсотків, отриманих та сплачених), операційної діяльності (доходів та витрат), доходів та витрат від інших позареалізаційних операцій.

До фінансових результатів належать такі показники: валовий прибуток (збиток), прибуток (збиток) від продажу, прибуток (збиток) до оподаткування, чистий прибуток (збиток), нерозподілений прибуток. Ефективність діяльності підприємства оцінюється за допомогою показників прибутковості та рентабельності. Фінансовий результат – це приріст (зменшення) капіталу організації, викликаний її підприємницької та іншої діяльністю. Перевищення доходів над витратами формує фінансовий результат як прибутку, а перевищення витрат над доходами – збиток.

Головною метою створення та діяльності комерційної організації виступає вилучення прибутку у вигляді заняття обраними видами економічної діяльності. У сучасній ринковій економіці в умовах конкуренції найважливішим із показників ефективності діяльності господарюючого суб'єкта виробничої, постачальницької, фінансової та інвестиційної сфер є фінансовий результат. Він є результатом ділової активності підприємства міста і показує прибутковість проведеної політики підприємства, конкурентоспроможність своєї продукції і наданих послуг. Категорія фінансових результатів тісно пов'язана з визначеннями доходів і витрат. Фінансовий результат діяльності організації визначається як різницю між її доходами та видатками. Такий підхід є загальноприйнятим. У процесі своєї виробничо-фінансової діяльності організації одержують доходи, що

складаються з різних складових, мають різну форму, різні джерела та спрямовуються також на різні цілі.

Доходами організації визнається збільшення економічних вигоди у результаті надходження активів (коштів, іншого майна) та (або) погашення зобов'язань, що призводить до збільшення капіталу цієї організації, за винятком вкладів учасників (власників майна) [1, с. 56].

Витратами організації визнається зменшення економічних вигоди у результаті вибуття активів (коштів, іншого майна) та (або) виникнення зобов'язань, що призводить до зменшення капіталу цієї організації [2, с. 181].

Отже, кінцевий фінансовий результат організації складається під впливом: фінансового результату від продажу продукції (робіт, послуг) та інших доходів та витрат.

Фінансовий результат – це узагальнюючий показник аналізу та оцінки ефективності (неефективності) діяльності суб'єкта господарювання на певних стадіях (етапах) його формування [3].

Якість прийнятих управлінських рішень на рівні суб'єкта господарювання залежить від якості їх аналітичного обґрунтування.

Існує багато підходів до поняття «фінансова діяльність підприємства», що обумовлено багатосторонністю даного терміну. Так, на думку одних науковців фінансова діяльність підприємства являє собою базову категорію економічної науки, а на думку інших – це юридичне поняття. Саме тому у таблиці 1.1 представлені різні погляди на тлумачення дефініції «фінансова діяльність господарюючого суб'єкта» вітчизняними науковцями з двох позицій: як правова та господарсько-управлінська категорія.

Отримання невеликої кількості ключових інформативних показників, що дають об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства, є основною метою фінансового аналізу. У ході фінансового аналізу виявляються зміни у складі майна господарюючого суб'єкта та у джерелах його формування, у фінансових результатах діяльності (його прибутків та збитків), у розрахунках з дебіторами та кредиторами.

Таблиця 1.1

Погляди науковців на поняття «фінансова діяльність господарюючого суб'єкта»

Джерело, автор	Визначення
Господарський кодекс України	Фінансова діяльність підприємства включає діяльність з грошового та іншого фінансового посередництва, страхування, й також інші види допоміжної діяльності господарюючого суб'єкта в сфері фінансів та страхової діяльності [4, ст. 333]
ЗУ «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Діяльність підприємства, яка призводить до зміни розмірів та складу його власного й позикового капіталів [5]
М. Бердар	Діяльність підприємства, пов'язана з процесами організації фінансів й здійснення у відповідності до цілей та завдань стратегії підприємства з метою економічного розвитку [6, с. 21]
Г. Азаренкова, Т. Журавель, Р. Михайленко	Є системою форм та методів, що застосовує підприємство для фінансового забезпечення свого функціонування та досягнення ним поставлених цілей, тобто є практичною фінансовою роботою, направленою на забезпечення життєдіяльності підприємства та поліпшення результатів його діяльності [7, с. 23]
А. Поддєрьогін	Є системою використання різних форм та методів для фінансового забезпечення діяльності підприємства для вирішення поставлених завдань та досягнення цілей [8, с. 14]
О. Ніпіаліді, Н. Карпишин	Система використання підприємством різних форм та методів для фінансового забезпечення підприємств та досягнення ними поставлених цілей [9, с. 12]

Джерело: складено автором на основі [4-9]

Вихідною базою фінансового аналізу є дані бухгалтерського обліку та звітності. Порядок порівняння показників фінансової звітності подано на рис.1.1.

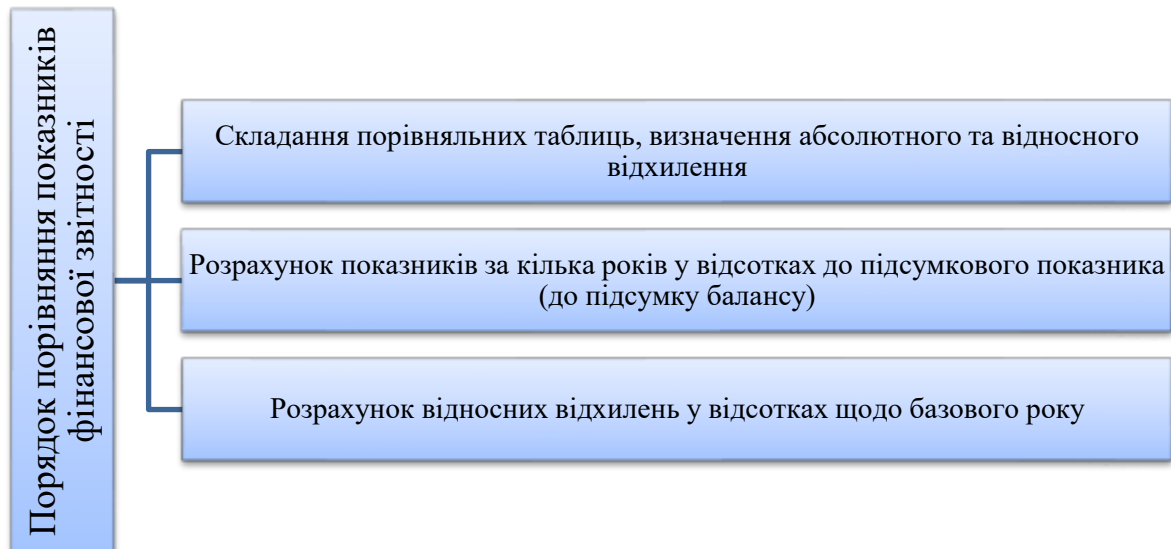


Рис. 1.1. Порядок порівняння показників фінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [10, с. 51]

Таким чином, одним з найважливіших методів є аналіз бухгалтерської звітності та вивчення абсолютних величин, представлених у ній. Проте цих даних, незважаючи на їх важливість, для прийняття управлінських рішень недостатньо, оскільки вони не дозволяють оцінити динаміку основних показників, місце суб'єкта підприємницької діяльності серед таких підприємств, що має важливе значення у конкурентному середовищі.

Одночасно з абсолютними показниками, що характеризують різні сторони фінансового стану, застосовують і фінансові коефіцієнти. Фінансовий коефіцієнт – це відносний показник фінансового стану. Вони поділяються на коефіцієнти розподілу та координації. Характеристика фінансових коефіцієнтів представлена на рис. 1.2.

Аналіз фінансових коефіцієнтів полягає у зіставленні їх значення в динаміці (за періодами). Як базові величини використовуються індикатори базового періоду суб'єкта підприємницької діяльності; середні значення показників; показники конкурентів; та значення, що характеризують

оптимальні чи критичні показники фінансового стану підприємства, які виконують роль єдиного стандарту, що називається оцінними.

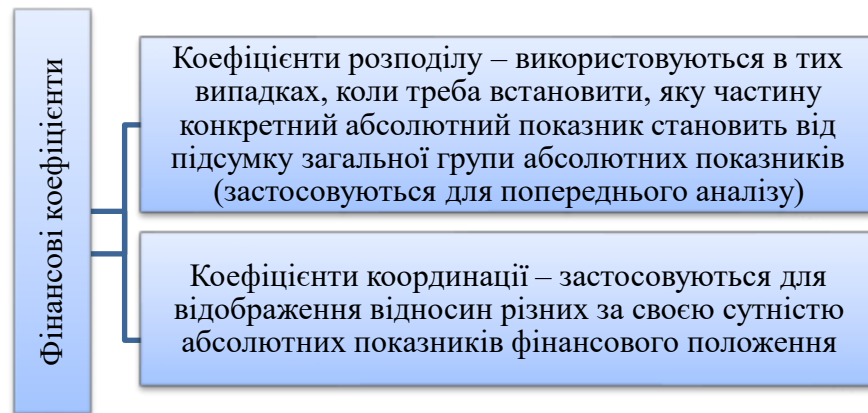


Рис. 1.2. Характеристика фінансових коефіцієнтів

Джерело: складено автором на основі [11, с. 138]

Практика фінансового аналізу дозволяє визначити основні засоби аналізу фінансової звітності (рис.1.3).

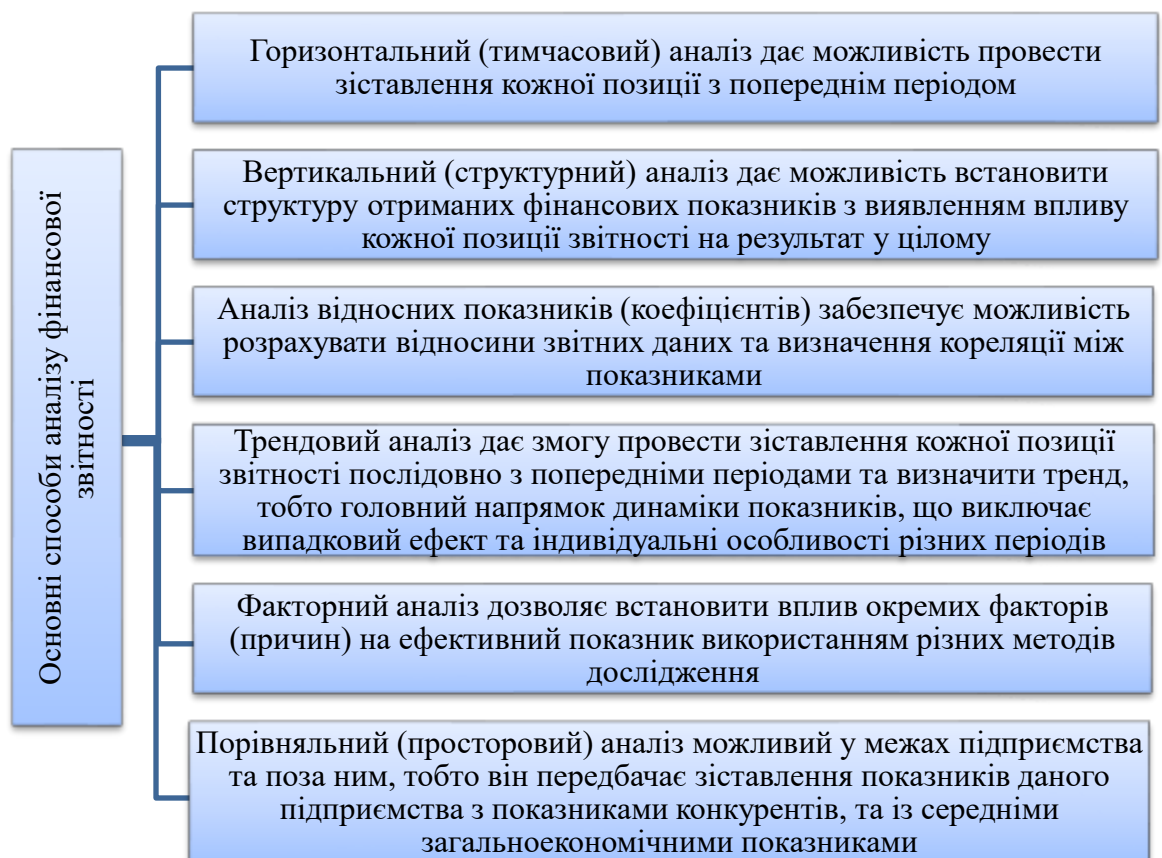


Рис. 1.3. Основні засоби аналізу фінансової звітності

Джерело: складено автором на основі [12, с. 122]

Спеціальні фінансові коефіцієнти, розрахунок яких базується на існуванні певних кореляцій між елементами фінансової звітності, називаються фінансово-оперативними показниками.

Фінансовий та економічний аналіз може бути здійснений у різний спосіб. Кількісні методи включають статистичні методи (спостереження, порівняння, абсолютні та відносні величини, середні значення, резюме, угруповання, часові ряди, індекси і т.д.), економіко-математичні методи. Будь-який з економіко-математичних методів поділяється на прийоми та способи, що застосовуються в аналітичній роботі. Зміна у складі власного капіталу протягом звітного періоду характеризує фінансовий результат діяльності підприємства. Зростання власного капіталу може бути оцінено за допомогою показників фінансових результатів, які у узагальненому вигляді відображаються у формі № 2 «Звіт про фінансові результати» річної та квартальної бухгалтерської звітності. Дохід характеризує ефективність здійснення низки напрямків діяльності підприємства: комерційної, виробничої, технічної, фінансової, інвестиційної [13, с. 124].

Для виявлення фінансового результату необхідно порівняти виторг із витратами на виробництво. Прибуток відбиває позитивний фінансовий результат. Прагнення отримання прибутку орієнтує виробників продукції збільшення обсягу виробництва, зниження витрат. Прибуток сигналізує, де можна досягти максимального приросту вартості, створює стимул для інвестування у сфери діяльності. Прибуток є головною формою чистого доходу, що відображає економічну вигоду, отриману в результаті діяльності підприємства. Збільшення прибутку формує фінансову основу підвищення власних фінансових ресурсів підприємства, розширення виробництва, формування резервного капіталу, а також фондів соціального та матеріального стимулювання персоналу підприємства. За допомогою прибутку реалізуються зовнішні фінансові зобов'язання перед бюджетом, банками, позабюджетними фондами та контрагентами. Дохід характеризує рівень ділової активності та фінансового добробуту [14, с. 75].

За обсягом прибутку визначають частку віддачі авансованих коштів у дохідність вкладень та активів. У ринкових умовах, суб'єкт підприємницької діяльності, намагається максимізувати прибуток, з метою забезпечення динамічного розвитку в умовах конкурентної боротьби, що дозволить йому утримати позиції над ринком цього товару і забезпечить його виживання. Збитки за результатами діяльності показують помилки, прорахунки у напрямках використання коштів, ставлять бізнес-суб'єкт у напружене фінансове становище.

До системи показників фінансових результатів входять як абсолютні (прибуток), так й відносні показники (рентабельність) ефективності використання. Чим вищий рівень рентабельності, тим вище ефективність управління.

Здатність підприємства забезпечити стійке зростання прибутку і, як наслідок, власного капіталу можна оцінити системою показників фінансових результатів. Загалом показники, що характеризують фінансові результати компанії, діляться на дві основні групи: абсолютні та відносні (рис.1.4).

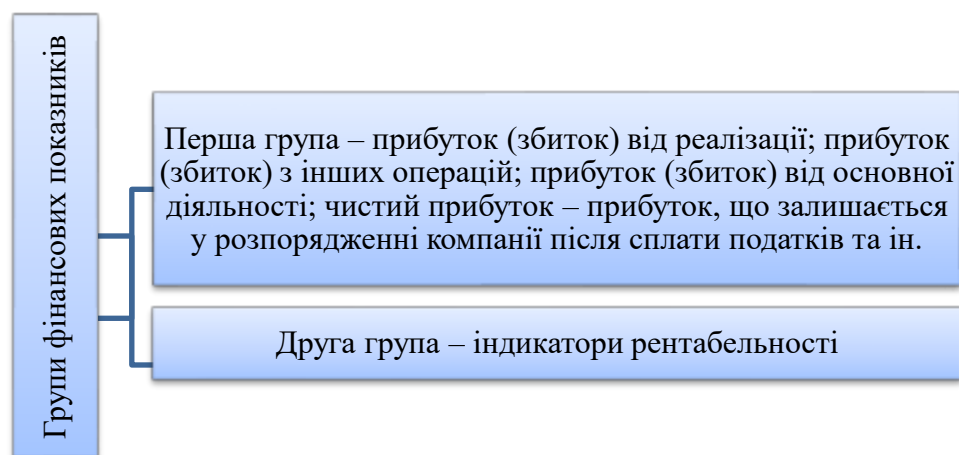


Рис.1.4. Основні групи фінансових показників

Джерело: складено автором на основі [15, с. 124]

Аналіз фінансових результатів діяльності компанії включає у вигляді обов'язкових елементів, по-перше, рейтингові зміни для кожного показника за аналізований період (горизонтальний аналіз); по-друге, оцінку структури доходів та її зміну у динаміці (вертикальний аналіз); по-третє, вивчення

динаміки змін показників протягом кількох звітних періодів, по-четверте, визначення рівня впливу різних факторів на суму прибутку і причини їх зміни.

Основні завдання аналізу фінансових результатів представлено на рис. 1.5.

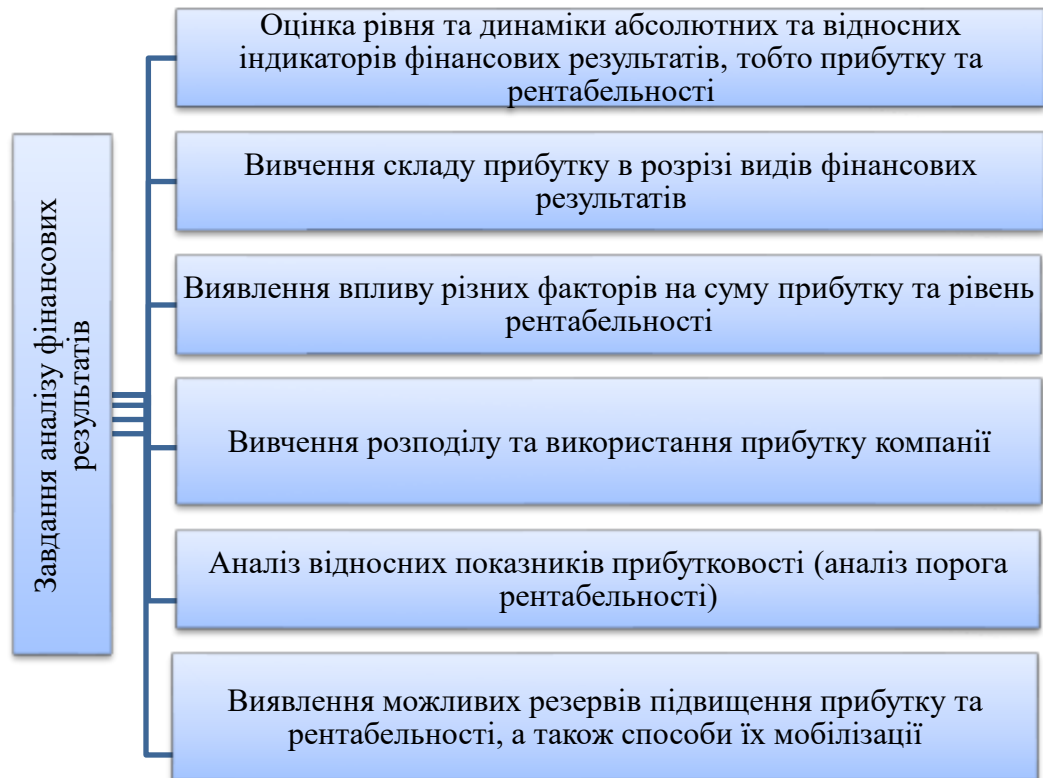


Рис. 1.5. Основні завдання аналізу фінансових результатів

Джерело: складено автором на основі [16, с. 275]

Основні джерела інформації під час аналізу фінансових результатів діяльності підприємства містить форма № 2 «Звіт про фінансові результати». Крім того, може бути залучено інформацію, що міститься у формі №1 «Бухгалтерський баланс», формі №3 «Звіт про зміни капіталу», журнал-ордер за статтями витрат на виробництво, журнал-ордер за рахунками прибутків та збитків, розрахунки готової продукції, відомості про наявність та рух основних коштів та інших не фінансових активів (статистична звітність). Додатково, під час аналізу використовуються дані бізнес-плану та аналітичного бухгалтерського обліку.

При аналізі фінансових результатів необхідно також брати до уваги, що їхня величина залежить від облікової політики обраної компанії, яка надає можливості для маневру щодо розподілу витрат між готовою продукцією та незавершеним виробництвом. При порівнянні фінансових результатів за рядом аналогічних періодів необхідно враховувати зміну методики обліку, складання звітності та прийняту в компанії облікову політику.

В аналізі фінансових результатів необхідно виділяти поняття бухгалтерського та економічного прибутку:

- 1) бухгалтерський прибуток – фактично отриманий та відображений у регістрах бухгалтерського обліку прибуток за аналізований період;
- 2) економічний прибуток – очікувана або прогнозована величина прибутку [18].

Таким чином, кінцевим фінансовим результатом діяльності будь-якої організації, який характеризує ефективність її роботи, є прибуток, який виступає найважливішим фактором стимулювання виробничої діяльності компанії, що створює фінансову базу для розширення виробництва, і навіть задоволення соціальних потреб персоналу.

Оскільки основну частину прибутку до оподаткування («бухгалтерського прибутку») становить прибуток від продажу, вона піддається спеціальному аналізу. Зміна прибутку від реалізації залежить від багатьох чинників. Джерелом інформації для цього аналізу є форма 2 «Звіт про фінансові результати» та дані бухгалтерського обліку. При цьому основою для порівняння з фактично отриманим прибутком можна використовувати як прибуток попереднього звітного періоду, і розрахункові (планові) показники. Аналіз рівнів, динаміки та структури фінансових результатів діяльності організації.

Зміст аналізу фінансових результатів діяльності організації представлений на рис. 1.6.

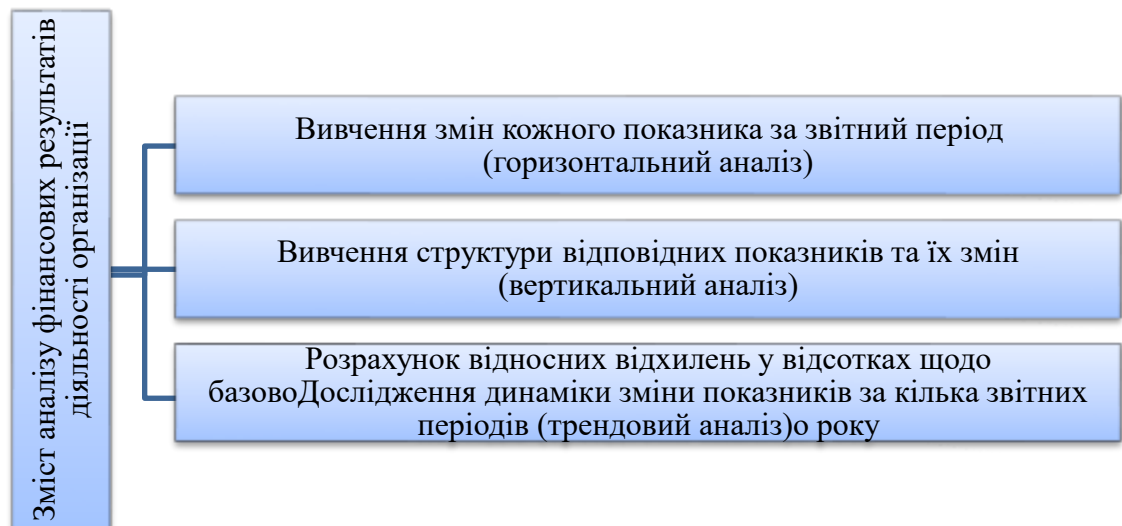


Рис. 1.6. Зміст аналізу фінансових результатів діяльності організації

Джерело: складено автором на основі [19, с.197]

Дослідження динаміки фінансових результатів за компонентами дає можливість оцінити:

- конкурентні позиції (так, зростання прибутку від продажу вказує на підвищення конкурентоспроможності компанії та її продукції);
- організацію стратегічного управління активами (так, зменшення прибутку від реалізації за одночасного зростання інших доходів може свідчити про зниження основного виду діяльності поряд зі зростанням операцій, пов'язаних із передачею майна в оренду);
- «якість» фінансово-правової роботи в компанії (наприклад, зростання інших доходів свідчить про високу якість роботи за претензіями або стягнення дебіторської заборгованості, раніше визнаної неможливою до отримання) [20, с. 281].

Для аналізу складу та динаміки прибутку за поточний період будується таблиця, в якій відображається інформація про суму прибутку за базовий та звітний період у рамках її складових частин. Обчислюється зміна абсолютних величин та частка кожного виду прибутку у структурі прибутку за звітний період.

Оскільки інформацію про продаж продукції отримують із бухгалтерської документації, то у суму виручки від продажу входять

надходження від реалізації продукції. Склад товарної продукції може позитивно і негативно впливати на величину прибутку. Підвищення обсягу реалізації рентабельної продукції веде до пропорційного зростання прибутку. Якщо ж продукція нерентабельна, то за підвищення обсягу продажу спостерігається зниження величини прибутку.

Виробничі витрати (собівартість) продукції є одним з основних факторів, що впливають на зміну прибутку. Зниження витрат веде до збільшення суми прибутку, і, навпаки, її зростання призводить до зниження величини прибутку. Так само впливає розмір прибутку зміни у ціні, за якою продається продукція. Збільшення суми прибутку зростає, а при зменшенні знижується. У разі підвищення сума прибутку зростає, а при зменшенні скорочується.

Після прибутку складовими поняття «ефективність» є показники рентабельності. Вони відображають, наскільки ефективно підприємство використовує свої кошти, щоб отримати прибуток. Аналіз рентабельності підприємства може бути здійснено в абсолютному вираженні, але ці показники неможливо використовувати для порівняння, тому в практиці застосовуються відносні індикатори, які дозволяють порівнювати різні економічні суб'єкти в просторово-часових рамках.

Рентабельність (від ньому. *rentable* – дохідний) – одна із головних вартісних якісних показників ефективності виробництва для підприємства, об'єднанні, галузі, характеризує рівень віддачі витрат і освоєння коштів у процесі виробництва та продажу продукції. Коефіцієнти рентабельності (прибутковості) є окремим випадком оцінних показників, тобто це співвідношення прибутку до витрат або ресурсів. У той самий час, рентабельність слід розуміти значно ширше, ніж ефективність.

Рентабельність продажів розраховується для всієї виробленої та реалізованої продукції, або окремих виробів. Рівень доходності визначається, як співвідношення прибутку від продажу до виручки (без податків) чи собівартості цієї продукції. Порівняльний аналіз даних індикаторів дозволяє

оцінити ефективність виробництва, вибрати максимально прибуткові галузі ділової активності, розумно модифікувати структуру асортименту, виявити найвигідніші об'єкти для інвестицій [21, с. 222].

Оскільки дохідність є загальним параметром, що характеризує ефективність функціонування підприємства, то обов'язковою умовою є встановлення ступеня впливу на цей показник факторів, що визначають кількісну та якісні напрямки діяльності підприємства

Вплив зміни складу реалізованої продукції визначається порівнянням показників рентабельності продукції, проданої у звітному році, але у цінах та витратах попереднього року з базисною (торішньою) прибутковістю.

Подальший аналіз має на меті виявити конкретні причини зміни. З його допомогою розробляються заходи щодо оптимізації структури виробництва та продажів. Для того, щоб оцінити рівень впливу на зміну прибутковості продажів зміни собівартості проданих виробів, дохідність реалізованої продукції звітного року у цінах на продукцію минулого року та витратах звітного року порівнюють із рентабельністю тієї ж продукції, але у цінах та витратах минулого року.

У результаті подальшого аналізу важливо, виявити за допомогою яких видів продукції досягнуто зменшення витрат, і що у цьому грає зміни цін, і тарифів на використані ресурси та інше. Вплив на оціночний показник зміни відпускних цін на продукцію визначається шляхом порівняння фактичної прибутковості реалізованої продукції звітного року із прибутковістю тієї ж продукції у цінах минулого року та витратах звітного року. Коректність розрахунків перевіряється шляхом визначення рівня кумулятивної дії факторів.

Узагальнюючою оцінкою ефективності використання капіталу інвестованого у підприємство є рентабельність підприємства. У найзагальнішому вигляді дохідність організації окреслюється відношенням балансового прибутку до середньої вартості всіх активів підприємства. Для того, щоб оцінити ефективність діяльності підприємства в рамках

функціонування податкової системи в розрахунках замість балансового прибутку, необхідно використовувати показник чистого прибутку (за вирахуванням податків та інших обов'язкових виплат).

Якщо під час аналізу цього показника застосувати традиційну модель розрахунку, беручи до уваги чинник зміни елементів розрахункової формули, отримуємо, будь-яке підвищення активів підприємства, зростання його майна веде до зниження прибутковості. Тим не менш, на практиці збільшення активів компанії обумовлено модернізацією та розширенням виробництва і, зрештою, призводить не до зменшення, а до підвищення рентабельності.

Тому, рентабельність компанії може бути представлена як добуток двох показників — прибутку на грошову одиницю продажів (рентабельність продажів) та обсягу продажів продукції на грошову одиницю вартості активів підприємства (фондовіддачі всіх активів компанії). Подальший аналіз ґрунтується на традиційному способі абсолютних різниць.

Виходячи з останньої формули, видно, що зміна рентабельності підприємства визначається впливом двох факторів: зміною рентабельності продажу та зміною фондовіддачі активів, тобто за допомогою абсолютних різниць.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «СІЛЬПО-ФУД» ТА ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

2.1. Організаційно-економічна характеристика товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД»

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Сільпо-Фуд» – є одним з підприємства, що належать торговельній корпорації підприємств «Fozzy Group». Слід відмітити, що «Fozzy Group» – одна з найбільших корпорацій серед торгово-промислових груп в Україні, в її власності знаходиться більше ніж 600 торговельних точок, розташованих на території України. В мережі представлено понад 35 тисяч найменувань товарів різних продуктових груп. Компанія є власником торгових марок, зокрема таких як: «Премія», «Повна Чаша», «Premiya Select» та ТМ «EXTRA!» [22].

Основний вид діяльності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» згідно КВЕД: 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами. Крім того підприємство здійснює інші додаткові види діяльності.

Своєю місією підприємство ТОВ «Сільпо-Фуд» виражає як задоволені клієнти, а основними цінностями, яких дотримуються всі співробітники компанії є :

- впровадження інновацій;
- орієнтованість на клієнтів та гостей компанії;
- дотримання принципів чесності та довіри;
- формування згуртованої команд;
- мотивація персоналу;
- забезпечення нульових відходів;
- досягнення постійного розвитку [23].

Підприємство організовує діяльність відповідно принципам лінійно-функціональної структури управління, в основу якої покладено побудова за так званим «шахтним» принципом, а спеціалізація управлінських процесів здійснюється за функціональними підсистемами організації (маркетингова діяльність, виробництво, управління фінансами, персоналом, проведення розробок та досліджень). За кожною з цих підсистем створено ієрархію.

Схематично організаційну структуру ТОВ «Сільпо-Фуд» можна представити у вигляді рис.2.1.

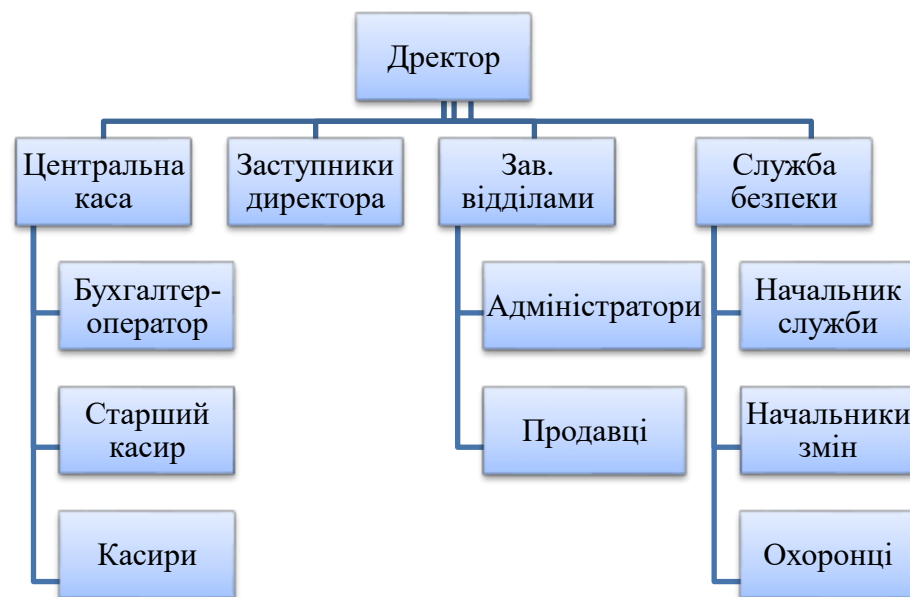


Рис. 2.1. Схема організаційної структури ТОВ «Сільпо-Фуд»

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Матеріально-технічна база ТОВ «Сільпо-Фуд» є досить значною. Підприємство має 256 різних об'єктів нерухомості, володіє 7 земельними ділянками, має 690 ліцензій на роботу, автопарк складає 582 вантажних автомобілі, є СТО, площа якого 2500 м², 4 розподільчих центра, зокрема й розподільчий центр «А» класу, загальна площа якого становить 150 780 кв.м, складська техніка – 281 шт [24].

ТОВ «Сільпо-Фуд» є найбільш відомим та близьким до покупців супермаркетом, отже, його відвідує досить велика кількість клієнтів кожного дня. В торговій мережі присутні товари власного імпорту ТОВ «Сільпо», представлені продуктами популярних іноземних торгових марок та

виробників, які відбирають та перевіряють фахівці мережі «Сільпо». Такі товари потрапляють на полиці супермаркетів одразу від виробників минаючи посередників, отже споживачі можуть купити імпортні продукти за цінами, кращими ніж в інших мережах-конкурентах.

Сьогодні товарні позиції асортименту власної торгової марки мережі, представлені під назвою «Премія» становлять більше 800 продуктів, що відносяться до понад 100 різних категорії товарів, представлених в середньому ціновому сегменті. В ТОВ «Сільпо-Фуд» діє програма лояльності, підлаштована під потреби кожного клієнта мережі індивідуально.

Проведемо порівняння продуктових супермаркетів України, які є головними конкурентами на ринку продовольчих товарів: «АТБ-Маркет», «Ашан Україна», «Новус», «ЕКО-маркет» та ТОВ «Сільпо-Фуд». Результати порівняльної характеристики представлено в табл.2.1.

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика найбільших торговельних мереж продовольчих товарів, представлених на території України

Назва мережі	Рік заснування	Асортимент продукції (од.)	Добова кіл-ть покупців (ос.)	Кількість магазинів
ЕКО-маркет	2003	27500	250000	114
Новус	2008	40000	320000	51
Ашан Україна	2007	60000	580000	23
Сільпо	2001	35000	600000	236
АТБ-маркет	1993	3500	800000	1003

Джерело: складено на основі інформації з офіційних сайтів представлених мереж [25]

Одним з мінусів роботи мережі є досить хаотична та з недостатнім рівнем ефективності політика обслуговування клієнтів, а також невисокий рівень якості продукції власної торгової марки. Такий негативний чинник має враховуватись керівництвом підприємства, адже ТОВ «Сільпо-Фуд» діє на висококонкурентному ринку, а до найбільших конкурентів на ринку роздрібної торгівлі продовольчими товарами відносяться «ЕКО-маркет»,

«Новус», «Ашан Україна» й «АТБ-маркет». Отже виникає необхідність постійного розвитку й покращення власних показників й здійснення контролю діяльності основних конкурентів підприємства.

В сучасних умовах жорсткої конкуренції ТОВ «Сільпо-Фуд» в процесі організації продажу товарів, змушені приділяти особливу увагу в процесі формування асортименту для максимального задоволення попиту. Звичайно, для мережі бажано було б представляти якомога повніший асортимент продукції, маючи його на складі, проте практична ситуація є дещо іншою. Проблемним моментом є те, що через обмеженість ресурсів мережі ТОВ «Сільпо-Фуд», підприємство не має можливості організувати таке складування. Отже, метою супермаркетів є здійснення вибору оптимального асортименту, який максимально задовольнить попит його клієнтів.

Для створення стратегії управління фінансовою діяльністю підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» та визначення основних напрямів його розвитку, необхідним стає надання оцінки основних показників діяльності підприємства, представлених в табл.. 2.2.

Згідно з розрахунковими значеннями бачимо, що чистий дохід підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» від реалізації продукції (послуг) за 2021-2023 роки збільшився на 5587967 тис. грн. або на 8,68%. В той же час значно зросла собівартість реалізованої ТОВ «Сільпо-Фуд» продукції на 3565463 тис. грн. або на 7,27%, що є негативною тенденцією для аналізованого підприємства та вказує на збільшення витрат для підтримки його діяльності.

Таблиця 2.2

Основні фінансово-економічні показники діяльності

ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках, тис грн

Показники	2020 р	2021 р	2022 р	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Чистий дохід від реалізації продукції (послуг)	64402634	72784231	69990601	5587967	8,68
Собівартість реалізованої продукції (послуг)	47249897	52182935	50815360	3565463	7,27
Прибуток валовий	17152737	20601296	19175241	2022504	11,79
Інші операційні доходи	323521	412332	724956	401232	124,13
Адміністративні витрати	1685089	2777345	3384947	1694960	100,51
Витрати на збут	15581479	18533954	17517114	2062497	13,23
Інші операційні витрати	56162	122040	160951	104140	185,42
Прибуток від операційної діяльності (збиток)	-153528	-417390	-1162815	-1316343	-157,4
Інші фінансові доходи	201154	314875	58748	-142406	-10,71
Інші доходи	5784	969415	515357	-62997	-10,89
Фінансові витрати	2225413	235809	2503139	277726	12,47
Витрати від участі в капіталі	22025	11693	5282	-16743	-76,01
Інші витрати	1843445	422546	4306650	2463205	133,61
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування (збиток)	3157847	1926148	7398359	4240512	134,22
Витрати з податку на прибуток	43609	79969	31436	-12173	-27,92
Збиток	3114238	1846179	7366923	4252685	136,55

Джерело: сформовано автором за фінансовою звітністю підприємства

Валовий прибуток підприємства за аналізований період також збільшився на 2022504 тис. грн.. або на 11,79%.

Обсяг інших операційних доходів підприємства збільшився майже у 1,25 рази, адміністративні витрати зросли на 1694960 тис. грн.. або на 100,51%, при цьому витрати на збут збільшилися на 2062497 тис. грн.. або на 13,23%, що призвело до того, що прибуток від операційної діяльності підприємства зменшився на 1316343 тис. грн.. або у 1,57 разів, що вказує на проблеми в діяльності підприємства.

Обсяг інших фінансових доходів ТОВ «Сільпо-Фуд» знизився на 142406 тис. грн.. або на 10,71%, а інші доходи підприємства також знизились на 62997 тис. грн.. тобто на 10,89%. При цьому фінансові витрати підприємства зросли на 277726 тис. грн.. або на 12,47%, а витрати підприємства від участі в капіталі зменшилися на 16743 тис. грн., або на 76,01%. Інші витрати підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» також значно зросли на 2463205 тис. грн.. або у 1,34 рази.

Таким чином це вплинуло на те, що прибуток від звичайної діяльності до оподаткування знизився на 4240512 тис. грн.. або на 134,22%, а в 2022 році підприємство зазнало збитків у сумі 4252685 тис. грн..

Загалом, слід відмітити негативну динаміку результатів діяльності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» за досліджуваний період.

Для оцінки результатів фінансово-економічної діяльності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у 2020-2022 роках недостатнім є розгляд лише балансових показників. Результуючим показником ефективності господарської діяльності підприємства є рівень рентабельності та його динаміка за аналізований період [26, с. 72]. Отже, на наступному етапі необхідно здійснити аналіз показників рентабельності діяльності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд». Результати розрахунків представлено у вигляді таблиці 2.2.

Таблиця 2.3

Показники рентабельності ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках, %

№	Показники	2020 р	2021 р	2022 р	Абсолютне відхилення
1	Рентабельність (збитковість) продажів	0,5	-4,8	-2,5	-3
2	Рентабельність (збитковість) витрат	2,1	-18,0	-8,6	-10,7
3	Рентабельність (збитковість) активів	1,0	-10,6	-11,6	-12,6

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

З представлених в таблиці 2.3 даних бачимо, що за період 2020-2022 років рентабельність продажів ТОВ «Сільпо-Фуд» знизилась на 3%. Так, лише у 2020 році цей показник мав позитивне (хоча й досить низьке), а вже у 2021 році відбулось різке зниження рентабельності продажів підприємства. У 2022 році рівень показника дещо зріс, проте залишився на негативному рівні.

Рентабельність витрат підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» за аналізований період також значно знизилась. Зменшення рівня показника склало 10,7%, що вказує, що витрачені підприємством кошти не приносять необхідних доходів, отже система управління витратами підприємства потребує вдосконалення.

Рентабельність активів підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» за аналізований період також зазнала значного зниження на 12,6%, що вказує на значне падіння ефективності використання підприємством наявних в нього обсягів активів.

Такі результати вказують на падіння ефективності діяльності торговельного підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд», що можна пояснити негативним впливом військових дій в Україні, які вплинули не лише на умови діяльності підприємств та соціально-економічне становище в країні, а й також зниженням купівельної спроможності населення, яка обумовлює результати діяльності торговельних підприємств.

Таким чином, проведення аналізу економіко-господарської діяльності підприємства та його ринкової позиції вказує на наявність необхідності суттєво удосконалити управлінські бізнес-процеси на підприємстві ТОВ «Сільпо-Фуд». Варто відзначити, що управління фінансовою діяльністю підприємства, як основний індикатор результативності діяльності, також є управлінським бізнес-процесом й потребує на даному підприємстві удосконалення.

Здійснено аналіз коефіцієнтів ділової активності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у період 2020-2022 років. Результати розрахунків представимо у вигляді таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Показник ділової активності ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках,
тис. грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Оборотність оборотних активів	2,22	2,19	2,11	-0,11	-4,95
Період обороту активів	162	165	170	8	4,94
Оборотність дебіторської заборгованості	11,06	10,34	10,96	-0,1	-0,90
Період обороту дебіторської заборгованості	33	35	33	0	0,00
Оборотність кредиторської заборгованості	3,19	3,50	3,09	-0,1	-3,13
Період обороту кредиторської заборгованості	113	103	117	4	3,54

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

З аналізу приведених даних бачимо, що показник оборотності активів ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках зменшується з рівня 2,22 до показника 2,11 оборотів, в той же час період обороту його активів зазнає зростання з показника у 162 днів до показника 170 днів, що є свідченням

зниження рівня ефективності використання підприємством його активів. Також скорочується показник оборотності дебіторської заборгованості підприємства у аналізований період з рівня 11,06 оборотів в 2020 році до рівня 10,34 оборотів в 2021 році, й тривалість періоду обороту дебіторської заборгованості підприємства демонструє зростання за період 2020-2021 років на 2 дні (з 33 до 35 днів). Отже, у період 2020-2021 років на підприємстві простежується зростання середнього терміну здійснення розрахунків з підприємством ТОВ «Сільпо-Фуд» покупцями.

Проте, вже в 2022 році показник оборотності дебіторської заборгованості підприємства показав зростання до рівня 10,96, й в той же час зменшення періоду обороту до 33 днів. Таким чином, бачимо нерівномірну динаміку середніх термінів розрахунків покупців підприємства з ТОВ «Сільпо-Фуд», що свідчить про недостатній рівень ефективності роботи керівництва торгівельної мережі з дебіторами.

У ТОВ «Сільпо-Фуд» коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості продемонстрував зростання за період 2020-2021 років з показника 3,19 оборотів й до показника 3,50 оборотів, в той час як скорочення періоду обороту кредиторської заборгованості становило 10 днів (зі 113 до 103 днів), а це є свідченням покращення показника платіжної дисципліни досліджуваного підприємства й прискорення термінів здійснення ним розрахунків із своїми кредиторами. Проте, в 2022 р. показник оборотності кредиторської заборгованості підприємства скоротився до 3,09 оборотів, відповідно період обороту кредиторської заборгованості – зріс до показника 117 днів, а це, в свою чергу, демонструє погіршення стану платіжної дисципліни підприємства й уповільнення темпів здійснення розрахунків торгівельної мережі з її кредиторами.

2.2. Аналіз фінансової діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «СІЛЬПО-ФУД» та вплив воєнного стану на його функціонування

Товариство з обмеженою відповідальністю «Сільпо-Фуд» – це одна з найбільших в Україні торгівельних мереж, діяльність яких полягає у здійсненні реалізації продовольчих товарів населенню. До структури мережі магазинів ТОВ «Сільпо-Фуд» входять супермаркети, ресторани, мережа магазинів, в яких представлено преміальний асортимент продукції (т.з. делікатес-магазини, які діють під назвою «Ля-Сільпо»), фудкорти, розташовані в торгових мережах й низка логістичних об'єктів (складські території, СТО, автопарки тощо).

Для того, щоб здійснювати свою діяльність ТОВ «Сільпо-Фуд» має у своїй власності активи, які в фінансовій звітності відображені в складі його оборотних й необоротних активів. Динаміка обсягів активів ТОВ «Сільпо-Фуд» надана в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Активи балансу ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках, тис грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Запаси	5225838	5622330	6461632	1235794	23,65
Дебіторська заборгованість	5784351	6669893	6609962	825611	14,27
Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	2528047	2398496	1798948	-729099	-28,84
Інші оборотні активи	466070	120450	137550	-328520	-70,49
Разом оборотні активи	14004306	14811169	15008092	1003786	7,17
Короткострокові зобов'язання	17758699	19083318	28043269	10284570	57,91

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

До складу необоротних активів ТОВ «Сільпо-Фуд» включено основні засоби підприємства, його нематеріальні активи а також довгострокові та капітальні інвестиції. Аналіз показує, що обсяг необоротних активів підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» зростає протягом аналізованих 2020-2022 років з суми 14690205 тис. грн. до 23652373 тис. грн., тобто на 8962168 тис. грн.. тобто на 61,0%.

Наочно динаміка активів балансу ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках представлена на рис. 2.2.

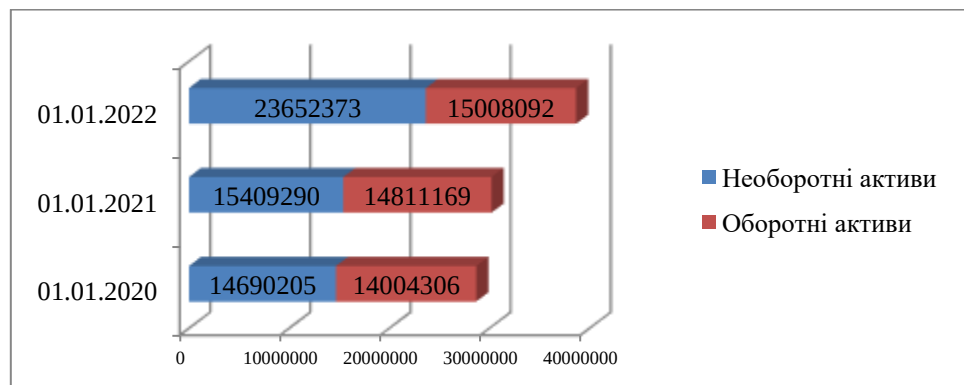


Рис. 2.2. Динаміка активів балансу ТОВ «Сільпо-Фуд» за період 2020-2022 рр., тис. грн..

Джерело: сформовано за фінансовою звітністю підприємства

До складу оборотних активів підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» відносяться його запаси, сума дебіторської заборгованості покупців за отримані товари, роботи та послуги, а також обсяги поточних фінансових інвестицій підприємства, одержані ним векселі, суми грошових коштів та інші оборотні активи підприємства [27, с. 280]. Обсяг оборотних активів ТОВ «Сільпо-Фуд» протягом аналізованого періоду також продемонстрував зростання з 14004306 тис. грн. до 15008092 тис. грн., тобто на 1003786 тис. грн.. або 7,17%. Це зростання сталося через значне підвищення суми запасів підприємства на 1235794 тис. грн.. або на 23,65% та дебіторської заборгованості на 825611 тис. грн.. або на 14,27%, що є негативним показником для торгівельного підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд».

До джерел формування активів підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» належить власний капітал, його довгострокові зобов'язання й сума поточних зобов'язань (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Пасив балансу ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках, тис. грн.

№	Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	Власний капітал	1804908	-1148535	-2994714	-4799622	-265,92
2	Довгострокові зобов'язання	9130904	12285676	13611910	4481006	49,08
3	Короткострокові зобов'язання	17758699	19083318	28043269	10284570	57,91
4	Разом пасиви	28694511	30220459	38660465	9965954	34,73

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

До складу власного капіталу ТОВ «Сільпо-Фуд» відносяться сума зареєстрованого капіталу підприємства та сума його нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Наслідком того, що у період 2021- 2022рр. підприємство ТОВ «Сільпо-Фуд» в результаті своєї діяльності отримувало збиток, то й обсяг власного капіталу підприємства в цей період скорочується й набуває в кінці періоду від'ємне значення рис. 2.3.

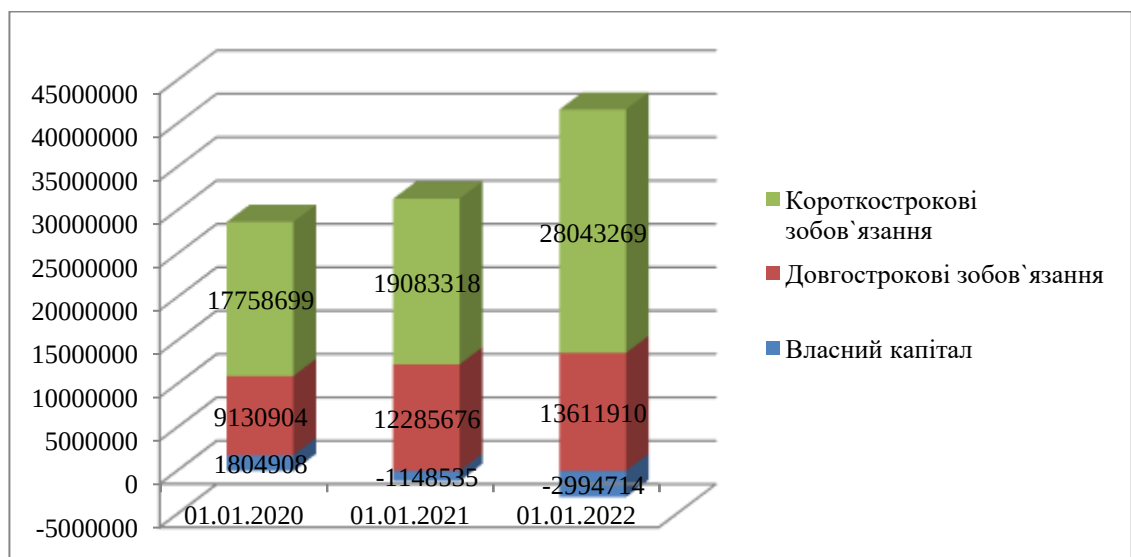


Рис. 2.3. Динаміка пасивів балансу ТОВ «Сільпо-Фуд» за період 2020-2022 рр., тис. грн..

Джерело: сформовано за фінансовою звітністю підприємства

До складу довгострокових зобов'язань підприємства входять сума довгострокових кредитів банків, обсяг непоточних зобов'язань підприємства з оренди, а також сума інших непоточних фінансових зобов'язань та інших непоточних зобов'язань [28, с. 277]. В аналізованому періоді відбувається зростання суми довгострокових зобов'язань ТОВ «Сільпо-Фуд» з 9130904 тис. грн. до 13611910 тис. грн., тобто на 4481006 тис. грн.. або на 49,08%, що вказує на необхідність залучення підприємством додаткових позикових коштів, тобто демонструє недостатність власних оборотних коштів для здійснення поточної діяльності.

Короткострокові зобов'язання ТОВ «Сільпо-Фуд» включають суми короткострокових кредитів банків, поточних зобов'язань підприємства з оренди, а також суми інших поточних фінансових зобов'язань, кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, й також зобов'язання підприємства за одержаними ним авансами, його поточні зобов'язання щодо розрахунків з бюджетом, сума поточного забезпечення й інших поточних зобов'язань. Сума короткострокових зобов'язань підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у аналізованому періоді також зростає на 10284570 тис. грн.. або на 57,91%, що вказує на нестаток власних коштів підприємства для забезпечення його безперервної діяльності.

Отже, наявність негативних тенденцій в зміні активів та пасивів балансу підприємства вказує на наявність фінансових проблем ТОВ «Сільпо-Фуд» й потребує більш детального аналізу показників його фінансової діяльності.

Проведення аналізу показників ліквідності ТОВ «Сільпо-Фуд» за період 2020-2022 рр. також підтверджує наявність недостатнього рівня ліквідності підприємства (таблиця 2.7.).

Таблиця 2.7

Показники ліквідності ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках, тис. грн

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення 2022 р. від 2020 р. (+, -)
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,79	0,78	0,54	-0,25
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,49	0,48	0,30	-0,19
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,14	0,13	0,06	-0,08

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

Так, рівень коефіцієнта поточної ліквідності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд», розраховане на кінець 2020 року є нижчим за нормативне значення та становить лише 0,79, а у період 2021-2022 років – цей показник й далі скорочується до рівня 0,54.

Коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства також є нижчим за нормативне значення, й при цьому за період 2020-2022 рр. цей показник скорочується зі значення 0,49 до рівня 0,30 на кінець 2022 року.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства також є нижчим за нормативне значення й протягом аналізованого періоду 2020-2022 років він скорочується з рівня 0,14 до значення 0,06. Таку динаміку коефіцієнтів ліквідності підприємства слід розглядати як індикатор незадовільного рівня платоспроможності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у воєнний період, який демонструє погіршення фінансового становища підприємства у 2020-2022 роках.

Проведення аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у 2020-2022 роках демонструє високий рівень залежності

аналізованого підприємства від його зовнішніх джерел фінансування діяльності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Показники фінансової стійкості ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках,
тис. грн

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення 2022 р. від 2020 р. (+, -)
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,06	-0,04	-0,08	-0,14
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,38	0,37	0,27	-0,11
Коефіцієнт фінансування	0,10	-0,06	-0,11	-0,22

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

З аналізу даних, представлених в таблиці, бачимо, що рівень коефіцієнта фінансової незалежності підприємства у 2020 році становить 0,06, а його скорочення у 2021 році до від'ємного значення демонструє значний рівень залежності аналізованого підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Зменшення коефіцієнта фінансової стійкості підприємства з рівня 0,38 у 2020 році до рівня 0,27 на кінець 2022 року й коефіцієнта фінансування підприємства з рівня 0,10 у 2020 році до значення -0,11 на кінець 2022 року вказує на значне зниження рівня фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд», яке обумовлюється значними обсягами непокритого збитку й від'ємним значення суми власного капіталу, який відображено в балансі. Таку ситуацію можна пояснити негативною економічною ситуацією, викликаною широкомасштабним вторгненням на територію України, коли мережа магазинів ТОВ «Сільпо-Фуд» втратила частину своїх супермаркетів та потужностей на тимчасово окупованих територіях.

Отже, розглянуті показники демонструють негативну динаміку ефективності управління фінансовим становищем підприємства. Таким чином, найбільш негативним результатом діяльності ТОВ «Сільпо-Фуд» є отримання підприємством збитку у 2021 та 2022 роках, проте є показники, які показали позитивну динаміку, зокрема: скорочення рівня збитковості продажів підприємства та зниження його витрат.

Кожна організація намагається отримувати максимальний прибуток та збільшити рівень рентабельності. Рентабельність є відносним показником, який визначає рівень доходності організації. Показники рентабельності характеризують ефективність роботи організації, і ці показники характеризують кінцевий результат організації більш докладно, ніж показники прибутку. Джерелом інформації для факторного аналізу рентабельності обсягу продажу є бухгалтерська фінансова звітність форма №2 «Звіт про фінансові результати» [29, с. 122].

Для виявлення впливу чинників на рівень рентабельності підприємства, проведемо факторний аналіз. Аналіз щодо виявлення факторів, які спричинили вплив на зміну показників рентабельності активів підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у період 2020-2022 років, представлено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Фактори, які вплинули на зміну рентабельності активів ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках, тис. грн

Показники	Фактори		Рентабель- ність активів	Вплив фактору			
	Чистий прибуток	Середньоріч на вартість активів		2020 р.	2021 р.	2022 р.	Разом
Рентабельність активів	289577	28175465	0,010	-	-	-	-
Вплив зміни прибутку	-1846179	28175465	-0,066	-0,016	-0,024	-0,036	-0,076
Вплив зміни середньорічної вартості активів	-1846179	34440462	-0,054	0,002	0,006	0,006	0,012
Перевірка (разом)	-	-	-0,064	-0,011	-0,028	-0,025	-0,064

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

Скорочення рівня рентабельності діяльності підприємства на 0,076 відбулося через отримання підприємством ТОВ «Сільпо-Фуд» збитку в сумі 1846179 тис. грн., проте з зростання обсягу активів підприємства з 28175465 тис. грн. в 2020 році до суми 34440462 тис. грн. в 2022 році дозволило підвищити рівень рентабельності на 0,012 за аналізований період.

Таким чином, можна зробити висновок з представлених в таблиці даних, що з метою досягнення зростання рівня рентабельності підприємства необхідним стає прискорення оборотності активів ТОВ «Сільпо-Фуд».

Ще одним важливим показником, який характеризує систему управління фінансовою діяльністю підприємства є показник поточної ліквідності, який вказує на можливість господарюючого суб'єкта своєчасно проводити розрахунки за поточними зобов'язаннями [30, с. 147].

Результати проведеного аналізу факторів, що вплинули на зміну рівня поточної ліквідності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у період 2020-2022 рр. представлено у вигляді таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Фактори, які вплинули на зміну поточної ліквідності ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках тис. грн

Показники	Фактори		Коефіцієнт поточної ліквідності	Вплив фактору			
	Оборотні активи	Короткострокові зобов'язання		2020 р.	2021 р.	2022 р.	Разом
Коефіцієнт поточної ліквідності	14004306	17758699	0,79	-	-	-	-
Вплив зміни оборотних активів	15008092	17758699	0,85	0,01	0,02	0,03	0,06
Вплив зміни короткострокових зобов'язань	15008092	28043269	0,54	-0,08	-0,08	-0,15	-0,31
Перевірка (разом)	-	-	-0,25	-0,04	-0,08	-0,13	-0,25

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

З аналізу представлених даних бачимо, що через вплив такого фактора, як зростання обсягу оборотних активів підприємства з 14004306 тис. грн. в

2020 році до рівня 15008092 тис. грн. в 2022 році показник рівня поточної ліквідності ТОВ «Сільпо-Фуд» зріс на 0,06. Проте, в той же час, через зростання суми короткострокових зобов'язань підприємства з 17758699 тис. грн.. в 2020 році до 28043269 тис. грн.. в 2022 році відбулося зниження коефіцієнта поточної ліквідності підприємства на 0,31.

Отже, можна зробити висновок про те, що для досягнення підвищення рівня платоспроможності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» доцільним буде зменшення його короткострокових зобов'язань.

Результати проведення аналізу факторів, які чинили вплив на зміну рівня фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» в аналізований період 2020-2022 років представлено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Фактори, які вплинули на зміну рівня фінансової стійкості підприємства ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» у 2020-2022 роках, тис. грн.

Показники	Фактори			Коефіцієнт фінансової стійкості	Вплив фактору			
	Власний капітал	Довгострокові зобов'язання	Короткострокові зобов'язання		2020 р.	2021 р.	2022 р.	Разом
Коефіцієнт фінансової стійкості	1804908	9130904	17758699	0,62	-	-	-	-
Вплив зміни власного капіталу	- 2994714	9130904	17758699	0,35	-0,01	-0,12	-0,14	-0,27
Вплив зміни довгострокових зобов'язань	- 2994714	13611910	17758699	0,60	0,06	0,14	0,05	0,25
Вплив зміни короткострокових зобов'язань	- 2994714	13611910	28043269	0,38	-0,03	-0,07	-0,11	-0,22
Перевірка (разом)	-	-	-	-0,24	-0,01	-0,04	-0,19	-0,24

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

Аналіз показав, що через зменшення обсягів власного капіталу підприємства з 1804908 тис. грн. у 2020 році до від'ємного значення - 2994714 тис. грн. у 2022 році через необхідність покриття збитків від

господарської діяльності, значення коефіцієнту фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» скоротилось на 0,27.

Крім того, через зростання суми короткострокових зобов'язань підприємства за аналізований період з обсягу 17758699 тис. грн. до суми 28043269 тис. грн. значення коефіцієнту фінансової стійкості ТОВ «Сільпо-Фуд» зазнало зменшення на 0,22. В той же час, зростання обсягу довгострокових зобов'язань підприємства сприяло тому, що відбулося зростання показника рівня фінансової стійкості підприємства на 0,25.

Таким чином, в результаті проведеного аналізу, можна зробити такі висновки, що до основних факторів, які вплинули на значне погіршення фінансової діяльності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» можна віднести:

- 1) зростання обсягів короткострокових зобов'язань підприємства;
- 2) отримання в результаті діяльності підприємства збитку у період 2021-2022 років;
- 3) значне скорочення показника оборотності активів підприємства.

Слід зазначити, що формування фінансового потенціалу розвитку діяльності підприємства відбувається за такими напрямками, як: досягнення фінансової результативності діяльності, рівень платоспроможності та коефіцієнт ліквідності підприємства, реалізація потенціалу фінансової стійкості підприємства та особливості формування, як власних, так й позикових джерел залучення фінансових ресурсів підприємством й дотримання балансу цих джерел [31, с. 402].

Оцінку потенціалу фінансової ефективності та результативності підприємства доцільно проводити за такими показниками, як рентабельність продажів підприємства, рентабельність активів, рентабельність витрат [32, с. 120]. Для оцінки потенціалу платоспроможності підприємства необхідно включити розрахунок коефіцієнтів поточної ліквідності підприємства, його швидкої ліквідності й коефіцієнт абсолютної ліквідності. Для аналізу потенціалу фінансової стійкості підприємства використовують визначення таких показників, як коефіцієнт його фінансової незалежності, рівень

фінансової стійкості й коефіцієнт фінансування підприємства. Для оцінки потенціалу формування підприємством власних й позикових коштів та фінансових ресурсів використовують показники оборотності його власного капіталу, визначають коефіцієнт оборотності його кредиторської заборгованості, а також показник рівня поточної ліквідності [33, с. 147].

Використовуючи результати проведеної діагностики показників ліквідності, коефіцієнту фінансової стійкості й рівня ділової активності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» в аналізований період у 2020-2022 роках.

В періоді 2020-2022 років рівень потенціалу фінансової результативності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» досить низький, адже рентабельність в цей період набуває від'ємне значення, отже підприємство є збитковим.

Рівень показників платоспроможності та ліквідності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у 2020-2022 роках є низьким, що обумовлено тим, що рівні коефіцієнтів швидкої, поточної й абсолютної ліквідності підприємства є нижчими за нормативне значення, а це є показником недостатньої платоспроможності підприємства в зазначений період.

Згідно розрахунків значення потенціалу формування підприємством власних й позикових фінансових коштів ТОВ «Сільпо-Фуд» в період 2020-2021 років – середнє за показником оборотності його власного капіталу й оборотності кредиторської заборгованості. Проте, вже в 2022 році відбулося суттєве скорочення цих показників, що вплинуло на зменшення потенціалу формування підприємством власних й залучення позикових фінансових ресурсів, при цьому рівень можна оцінити як низький.

Оцінку потенціалу фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» в аналізованому періоді також можна надати як низькому, що обумовлено низькими значеннями коефіцієнту фінансової незалежності підприємства, його фінансової стійкості й рівня фінансування в 2020 році, а також скороченням цих показників у період 2021-2022 років.

Таким чином, для підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» необхідно та доцільно розробити комплекс заходів щодо вдосконалення управління фінансовою діяльністю з метою зміцнити його фінансовий потенціал. З цією метою необхідно розробити рекомендації для поліпшення управління фінансовою діяльністю ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» та виявити їх економічну ефективність.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

До основних напрямів покращення системи управління фінансовою діяльністю ТОВ «Сільпо-Фуд» можна віднести такі:

- 1) скоротити короткострокові зобов'язання, зокрема, кредиторську заборгованість;
- 2) забезпечити зростання обсягів прибутку (скоротити обсяги збитку підприємства);
- 3) збільшити показник оборотності активів підприємства (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Модель управління фінансовою діяльністю ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» для покращення його фінансового стану

Напрямок	Вплив
Зменшення кредиторської заборгованості підприємства	Досягнути зміцнення показників платоспроможності й ліквідності підприємства, а також підвищити потенціал формування підприємством залучених ресурсів через підвищення коефіцієнтів ліквідності й показників оборотності його кредиторської заборгованості підприємства
Зростання показників оборотності активів підприємства	Покращення фінансових результатів підприємства через зростання обсягів прибутку та рівня дохідності підприємства
Збільшення обсягів прибутку (зниження обсягу збитку) підприємства	Покращення фінансових результатів підприємства, рівня його фінансової стійкості й формування підприємством власних фінансових ресурсів за рахунок досягнення зростання обсягів власного капіталу, підвищення швидкості його оборотності й коефіцієнтів фінансової стійкості

Джерело: сформовано автором

З метою скоротити кредиторську заборгованість підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» необхідно підвищити ефективність управління нею. До процесу управління на підприємстві кредиторською заборгованістю входять об'єкт, суб'єкти управління, цілі, використовувані інструменти, система принципів, етапів та методів управління. Ці складові систематизовано за допомогою таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Система управління кредиторською заборгованістю підприємства ТОВ
«Сільпо-Фуд»

Характеристика елемента системи	Зміст
Суб'єкти	Фінансові менеджери підприємства
Об'єкти управління	Комплекс економічних відносин підприємства з його постачальника й іншими кредиторами, які виникають в процесі отримання відстрочки термінів платежу у процесі здійснення підприємством господарських операцій
Принципи системи	Комплексний характер, системність, узгодженість, ясність та зрозумілість відносин, дотримання відповідальності
Цілі системи управління	Зростання показників ліквідності й підвищення темпів оборотності кредиторської заборгованості підприємства
Етапи процесу	Залучення коштів, формування джерел фінансування, інкасація грошових коштів, рефінансування діяльності
Інструменти	Формування та дотримання політики управління на підприємстві грошовими потоками
Методи системи	Бюджетування діяльності, планування фінансових потоків, аналітика

Джерело: сформовано автором

До основних заходів з управління на підприємстві кредиторською заборгованістю з метою поступового досягнення оптимізації її структури та розміру можна віднести такі:

1) проводити систематичний аналіз обсягів залучення позикових коштів й термінів погашення наявної кредиторської заборгованості

підприємства з метою виявлення її впливу на рівень платоспроможності й показники ділової активності аналізованого підприємства;

2) надати обґрунтування щодо доцільності отримання підприємством відтермінування платежів від його постачальників а також інших кредиторів й визначення оптимальних термінів таких операцій;

3) здійснення моніторингу щодо термінів погашення наявної кредиторської заборгованості підприємства з метою не допустити виникнення сум простроченої кредиторської заборгованості на підприємстві [39-40].

Існуючу кредиторську заборгованість можна оптимізувати застосовуючи такі заходи, як, наприклад, погашення боргу, реструктуризація зобов'язань або реструктуризація боргу. Так, процес погашення суми кредиторської заборгованості на підприємстві може відбуватися методом взаємозаліку з кредиторами, виконання підприємством альтернативних зобов'язань, здійснення пере кредитування чи списання боргу (наприклад, через закінчення терміну позовної давності щодо погашення кредиторської заборгованості).

Інший метод оптимізації – проведення реструктуризації кредиторської заборгованості підприємства, яка являє собою комплекс заходів, які спрямовані змінити структуру боргового зобов'язання. Здійснення реструктуризації може проводитися відповідно двом формам: новація або пролонгація. Так, здійснення новації передбачає, що здійснюється заміна одного договору на інший між існуючими учасниками угоди, наприклад, це може бути видача векселя в рахунок погашення підприємством своїх зобов'язань. У разі пролонгації передбачено здійснення відтермінування платежі, при цьому умови договору лишаються незмінними. Процес переведення боргу – захід, який передбачає зміну учасників боргового договору.

Для досягнення зростання показника оборотності активів підприємства необхідним стає застосування комплексу заходів, які спрямовані підвищити

ефективність системи управління активами підприємства, що має здійснюватися поступового та безперервно на кожному з етапів операційного циклу діяльності господарюючого суб'єкта (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3

Заходи з оптимізації системи управління активами на підприємстві
ТОВ «Сільпо-Фуд»

Етапи	Рекомендовані заходи
Процес формування підприємством товарних й виробничих запасів	1) обґрунтування доцільності та правильності вибору постачальників товарів; 2) забезпечення моніторингу придбання товарних запасів належного рівня якості; 3) обґрунтування кількості та норми запасів підприємства; 4) удосконалення системи організації постачання товарів, зокрема, через налагодження логістики, роботи транспорту, налагодження процесів підписання угод та контролю щодо виконання умов договорів.
Виробництво продукції	1) забезпечити можливість використання залишків та вторинних запасів; 2) удосконалити техніку й технологію; 3) сформувати систему мотивації персоналу з одночасним підвищенням рівня ефективності використання на підприємстві всіх видів наявних ресурсів; 4) збільшити питому вагу продукції й товарів, для яких характерний найбільший попит.
Реалізація продукції	1) розробка системи заходів щодо стимулювання збуту товарів; 2) підвищення рівня ефективності маркетингової діяльності; 3) підвищення рівня ефективності системи управління на підприємстві дебіторською заборгованістю та роботи з покупцями та замовниками; 4) вдосконалення системи здійснення розрахунків (з рівними контрагентами).

Джерело: сформовано автором

З метою підвищити ефективність управління активами підприємству ТОВ «Сільпо-Фуд» можна рекомендувати впровадити алгоритм управління його активами, до якого включено два блоки: систему інформаційного забезпечення підприємства й систему прийняття рішень. Завданням першого блоку є здійснення аналізу умов та змін зовнішнього середовища діяльності підприємства й стану його активів. До завдань другого блоку включено здійснення вибору політики й стратегії щодо управління активами підприємства, зокрема: оптимізація структури активів мережі, підвищення швидкості оборотності активів й також здійснення вибору джерел фінансування й залучення активів (табл. 3.4)

Таблиця 3.4

Пропонований алгоритм управління фінансовою діяльністю ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» в частині оптимізації управління активами підприємства

Блоки управління	Етап	Заходи
1	2	3
Інформаційне забезпечення	1. Здійснення аналізу зовнішнього середовища діяльності підприємства	Визначити вплив на зміну активів факторів, зокрема: інфляції, інвестиційного клімату, податкового законодавства, попиту й пропозиції на ринку, рівня конкуренції, постачальників товарів тощо.
	2. Здійснення аналізу стану активів підприємства	Проведення досліджень щодо складу, елементів та структури й динаміки зміни активів й їх елементів, здійснення аналізу оборотності активів підприємства та виявлення впливу зміни активів на показники ліквідності підприємства й його фінансове становище

1	2	3
Процес прийняття рішень	1.Сформувати політику й стратегію управління активами підприємства	Передбачає необхідність розробки на підприємстві політики щодо управління активами згідно двом напрямам: сформувати необхідні обсяги та оптимальну структуру активів й напрями їх використання, що забезпечує узгодження забезпечення високого рівня ефективності діяльності й ризиків втрати ліквідності.
	2.Оптимізувати структуру активів підприємства	Забезпечити таку структуру активів підприємства, що забезпечить відповідний рівень та показники ліквідності балансу підприємства
	3.Забезпечити процес прискорення швидкості обороту активів підприємства	Прискорити оборотність активів за рахунок зменшення термінів виробничого циклу й реалізації продукції, прискорити розрахунки з дебіторами підприємства, оптимізувати обсяги запасів продукції
	4.Обрати форми та джерела фінансування активів підприємства	Вибрати найбільш доцільні джерела формування та фінансування активів підприємства (з власного капіталу, з довгострокових чи з поточних зобов'язань) враховуючи обрану підприємством політику фінансування, зокрема: агресивну, компромісну або консервативну

Джерело: сформовано автором

Таким чином, з метою забезпечення прискорення показників оборотності активів підприємства необхідним стає комплексний підхід в управлінні, адже окремі заходи не здатні враховувати зміни у зовнішньому й внутрішньому середовищі діяльності підприємства, врахувати його операційний цикл, узгодити цілі й завдання подальшого розвитку підприємства.

Процеси управління активами підприємства мають здійснюватися на систематичній основі, згідно відповідному алгоритму, враховуючи необхідність забезпечити економічну безпеку підприємства й мінімізувати ризики з одночасним узгодженням цілей управління активами підприємства та його загальними стратегічними цілями та оперативними завданнями.

Таким чином, модель управління фінансовою діяльністю ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» повинна мати комплексний характер та включати різні напрями для поліпшення управління фінансовою діяльністю підприємством.

З метою визначити заходи та надати рекомендації для поліпшення управління фінансовою діяльністю ТОВ «СІЛЬПО-ФУД» необхідно досягти підвищення дохідності підприємства, як в результаті його операційної, так й фінансової й інвестиційної діяльності.

Динаміку обсягів прибутку підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» в аналізований період, отриманих в результаті його операційної, фінансової й інвестиційної діяльності представлено для наочності на рис. 3.1.

Згідно представленим даним, можна побачити, що обсяг валового прибутку підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» протягом аналізованих років демонструє зростання з суми 15106074 тис. грн. у 2020 році до обсягу 20601296 тис. грн. у 2022 році. В той же час відбувається значне зменшення обсягів операційного прибутку підприємства з суми 1638317 тис. грн. до 153528 тис. грн. на кінець 2021 року, а в 2022 році підприємство зазнало збитків у сумі -417390 тис. грн.. Сума прибутку підприємства до оподаткування становила в 2020 році 268583 тис. грн., проте у 2021-2022 роках цей показник набував від'ємного значення та скоротився в аналізованому періоді з 3167847 тис. грн. до суми 1926148 тис. грн. на кінець 2022 року.

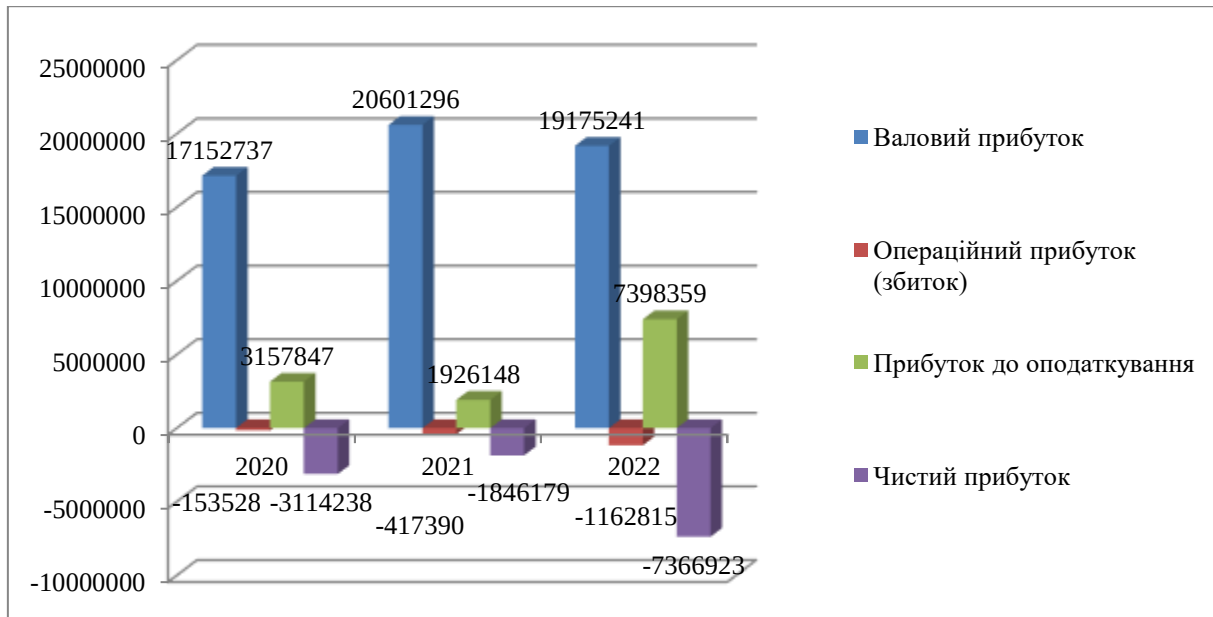


Рис. 3.1. Показники обсягу прибутку підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у період 2020- 2022 рр., тис. грн..

Джерело: сформовано за фінансовою звітністю підприємства

Чистий прибуток підприємства за аналізований період знизився на 4252685 тис. грн.. або у 1,36 разів. Слід зазначити, що скорочення обсягу операційного прибутку підприємства сталося через значне зростання обсягу адміністративних витрат підприємства, його витрат на збутову діяльність й суми інших операційних витрат підприємства. Дані представлені на рис. 3.2.

Згідно даним, представленим на рис. 3.2., обсяг витрат підприємства на збут за аналізований період збільшується з 814406 тис. грн. у 2020 році до суми 18533954 тис. грн. у 2022 році; при цьому обсяг адміністративних витрат скорочуються в цей період з 12940168 тис. грн. у 2020 році до суми 1685089 тис. грн. у 2021 році, проте вже в 2022 році – цей показник зростає до суми 2775764 тис. грн.; обсяг інших операційних витрат підприємства також значно зростає протягом аналізованих років з суми 8685 тис. грн. до суми 121299 тис. грн. на кінець 2022 року.

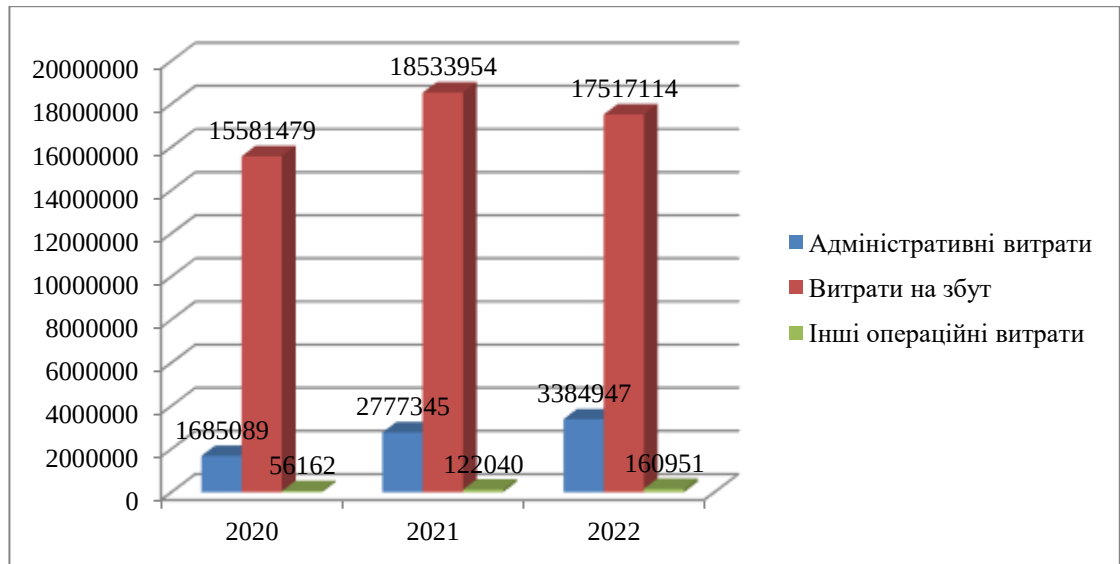


Рис. 3.2. Зміна обсягів операційних витрат підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» у період 2020- 2022 рр., тис. грн..

Джерело: сформовано за фінансовою звітністю підприємства

Таким чином, можна зробити висновок, що для того, щоб забезпечити зростання обсягів операційного прибутку підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» в прогнозованих періодах необхідним стає оптимізація адміністративних витрат, витрат підприємства на збут, а також інших операційних витрат.

З метою досягнення скорочення обсягів адміністративних витрат підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» слід рекомендувати впровадження таких заходів:

- 1) здійснювати постійний контроль щодо доцільності відряджень персоналу;
- 2) провести окремий облік й контрольну діяльність щодо обсягів трансакційних витрат підприємства;
- 3) обґрунтувати всі управлінські бізнес-операції та бізнес-процеси;
- 4) обрати альтернативні програми для ведення обліку й звітності підприємства;
- 5) здійснити вибір найбільш дешевого обслуговування в банку;
- 6) вивести окремі управлінські процеси в аутсорсинг.

З метою досягнення скорочення обсягів витрат підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» на збут слід рекомендувати впровадження таких заходів:

- 1) обґрунтувати доцільність проведення всіх видів запланованих рекламних заходів та кампаній;
- 2) обґрунтувати доцільність проведення всіх видів запланованих маркетингових досліджень ринку та поведінки споживачів;
- 3) розглянути можливість вибору більш дешевого пакування для власної продукції;
- 4) розглянути способи виведення певних маркетингових бізнес-процесів з відповідальності керівництва підприємства на аутсорсинг.

Значний вплив на зменшення обсягів прибутку підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» до оподаткування спричинила зміна обсягів фінансових доходів й витрат підприємства, а також інших доходів й витрат, зокрема, доходи та витрати підприємства від участі в капіталі. Дані зведено в табл.. (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5

Динаміка фінансових показників доходів та витрат підприємства ТОВ
«Сільпо-Фуд» у період 2020-2022 рр., тис. грн.

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2021/2020 рр.		Відхилення 2022/2021 рр.	
				Абсолю- тне, тис грн	Віднос- не, %	Абсолю- тне, тис грн	Віднос- не, %
Обсяги інших доходів	1025781	84957	563547	-940824	-92	478590	563
Обсяг інших витрат підприємства	306599	1350048	16678	1043449	340	-1333370	-99
Обсяг фінансових доходів	122547	201154	314875	78607	64	113721	57
Обсяг фінансових витрат	2105372	2225413	2358809	120041	6	133396	6
Обсяг доходів (втрати) підприємства від участі в капіталі	-106091	-22025	-2814	84066	-79	19211	-87
Обсяг прибутку підприємства від переоцінки фінансових інвестицій, що оцінюються за їх справедливою вартістю	-	-	-8879	-	-	-8879	-

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю підприємства

Згідно даним, наданим в таблиці бачимо, що отримання підприємством у 2021 році значного збитку (до оподаткування) було спричинено зменшенням обсягів інших доходів підприємства на 940824 тис. грн., й

одночасно зростанням обсягу фінансових витрат підприємства на 120041 тис. грн.. В 2022 році підприємство зазнало збитку, який спричинено отриманням збитку від операційної діяльності підприємства й також значним зростанням фінансових витрат підприємства до рівня 2358809 тис. грн. на кінець року.

Таким чином, для досягнення покращення показників фінансового стану підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» доцільним буде впровадження таких заходів:

1) скорочення обсягів кредиторської заборгованості підприємства, для чого необхідно впровадити систематичний процес управління обсягами та структурою кредиторської заборгованості, як окремим бізнес-процесом;

2) підвищення швидкості обору активів підприємства, що може бути досягнуто завдяки впровадженню відповідних заходів згідно етапів операційного циклу підприємства, й впровадженню системи управління активами підприємства;

3) забезпечення зменшення обсягів збитків підприємства й зростання суми отриманого прибутку, для чого необхідною стає оптимізація адміністративних витрат підприємства, структури та обсягів витрат на збут й інших операційних витрат, перегляд сум фінансових витрат тощо.

У разі забезпечення зменшення витрат підприємства на 11% через запровадження запропонованого комплексу заходів можна досягти отримання підприємством додаткових обсягів прибутку й відповідно – підвищення коефіцієнту його фінансової стійкості (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Розрахунок економічного ефекту від запровадження рекомендованих заходів на підприємстві ТОВ «Сільпо-Фуд», тис. грн..

Показники	Фактичне значення у 2022 році	Прогноз	Абсолютний приріст	Відносний приріст, %
Обсяг витрат підприємства (адміністративні, збутові, інші операційні)	21431017	19067176	-2363841	-11,03
Обсяг операційного прибутку	-417390	1946451	2363841	-566,34
Обсяг чистого прибутку	-1846179	437693	2283872	-123,71
Обсяг власного капіталу	-2994714	-710842	2283872	-76,26
Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства	0,27	0,32	0,05	18,52
Рівень рентабельності продажів, %	-2,5	0,6	3,1	-124,00
Рівень рентабельності активів підприємства, %	-8,6	1,3	9,9	-115,12
Рівень рентабельності витрат підприємства, %	-5,5	0,6	6,1	-110,91

Джерело: розраховано та узагальнено автором

Через прогнозоване зменшення обсягу фактичних операційних витрат підприємства (зокрема, його адміністративних витрат й витрат підприємства на збут й обсягу інших операційних витрат) від суму 21431017 тис. грн., яка була зазначена на кінець 2022 року та досягнення їх очікуваного значення у сумі 19067176 тис. грн., зростання обсягу операційного прибутку підприємства становитиме 2363841 тис. грн., в той же час підприємство отримає прибуток обсягом 437693 тис. грн. в прогнозованому періоді.

Одночасно, отримання підприємством додаткового прибутку дозволить частково погасити непокритий збиток підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд», а це,

в свою чергу, призведе до підвищення показників його фінансової стійкості (так, прогнозоване зростання показника фінансової стійкості підприємства становитиме 0,05, тобто з рівня 0,27 у 2022 році до 0,32 у прогнозованому періоді). Крім того, отримання додаткового прибутку підприємством також сприятиме підвищенню показників рентабельності продажів підприємства на 3,1%, рівень рентабельності активів підприємства збільшиться на 9,9% й рівень рентабельності витрат збільшиться на 6,0%.

Таким чином, рекомендовані заходи довели свою економічну ефективність та можуть бути запроваджені керівництвом ТОВ «Сільпо-Фуд» для підвищення результативності його фінансової діяльності.

ВИСНОВКИ

Проведення дослідження дозволило зробити такі висновки.

1. Фінансова діяльність підприємства є системою форм та методів, що застосовує підприємство для фінансового забезпечення свого функціонування та досягнення ним поставлених цілей, тобто є практичною фінансовою роботою, направленою на забезпечення життєдіяльності підприємства та поліпшення результатів його діяльності. Отримання невеликої кількості ключових інформативних показників, що дають об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства, є основною метою фінансового аналізу.

2. Аналіз фінансових результатів діяльності компанії включає у вигляді обов'язкових елементів, по-перше, рейтингові зміни для кожного показника за аналізований період (горизонтальний аналіз); по-друге, оцінку структури доходів та її зміну у динаміці (вертикальний аналіз); по-третє, вивчення динаміки змін показників протягом кількох звітних періодів, по-четверте, визначення рівня впливу різних факторів на суму прибутку і причини їх зміни. Завдання системи управління фінансовою діяльністю підприємства – це максимізація доходів та розширення джерел збільшення прибутку, засноване на результатах аналізу показників фінансово-господарської діяльності, основними з яких є зміна прибутку та рентабельності.

3. Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Сільпо-Фуд» є одним з підприємств, що належать торговельній корпорації підприємств «Fozzy Group». Основний вид діяльності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» згідно КВЕД: 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами. Крім того, підприємство здійснює інші додаткові види діяльності.

Проведення аналізу економіко-господарської діяльності підприємства та його ринкової позиції вказує на наявність необхідності суттєво удосконалити управлінські бізнес-процеси на підприємстві ТОВ «Сільпо-

Фуд». Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування знизився на 4240512 тис. грн.. або на 134,22%, а в 2022 році підприємство зазнало збитків у сумі 4252685 тис. грн.. За період 2020-2022 років рентабельність продажів ТОВ «Сільпо-Фуд» знизилась на 3%. Так, лише у 2020 році цей показник мав позитивне (хоча й досить низьке значення), а вже у 2021 році відбулось різке зниження рентабельності продажів підприємства. У 2022 році рівень показника дещо зріс, проте залишився на негативному рівні. Варто відзначити, що управління фінансовою діяльністю підприємства потребує на даному підприємстві удосконалення.

4. Аналіз ефективності фінансової діяльності підприємства показав, що коефіцієнт фінансової незалежності підприємства у 2020 році становить 0,06, а його скорочення у 2021 році до від'ємного значення демонструє значний рівень залежності аналізованого підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Зменшення коефіцієнта фінансової стійкості підприємства з рівня 0,38 у 2020 році до рівня 0,27 на кінець 2022 року й коефіцієнта фінансування підприємства з рівня 0,10 у 2020 році до значення -0,11 на кінець 2022 року вказує на значне зниження рівня фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд», яке обумовлюється значними обсягами непокритого збитку й від'ємним значення суми власного капіталу, який відображено в балансі. Таку ситуацію можна пояснити негативною економічною ситуацією, викликаною широкомасштабним вторгненням на територію України, коли мережа магазинів ТОВ «Сільпо-Фуд» втратила частину своїх супермаркетів та потужностей на тимчасово окупованих територіях.

5. Аналіз показав, що через зменшення обсягів власного капіталу підприємства з 1804908 тис. грн. у 2020 році до від'ємного значення - 2994714 тис. грн. у 2022 році через необхідність покриття збитків від господарської діяльності, значення коефіцієнту фінансової стійкості підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» скоротилось на 0,27. Крім того, через зростання суми короткострокових зобов'язань підприємства за аналізований

період з обсягу 17758699 тис. грн. до суми 28043269 тис. грн. значення коефіцієнту фінансової стійкості ТОВ «Сільпо-Фуд» зазнало зменшення на 0,22. В той же час, зростання обсягу довгострокових зобов'язань підприємства сприяло тому, що відбулося зростання показника рівня фінансової стійкості підприємства на 0,25.

До основних факторів, які вплинули на значне погіршення фінансової діяльності підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд» можна віднести: зростання обсягів короткострокових зобов'язань підприємства; отримання в результаті діяльності підприємства збитку у період 2021-2022 років; значне скорочення показника оборотності активів підприємства.

6. До основних напрямів покращення системи управління фінансовою діяльністю ТОВ «Сільпо-Фуд» можна віднести такі: скоротити короткострокові зобов'язання, зокрема, кредиторську заборгованість; забезпечити зростання обсягів прибутку (скоротити обсяги збитку підприємства); збільшити показник оборотності активів підприємства.

7. Прогнозоване зменшення обсягу фактичних операційних витрат підприємства (зокрема, його адміністративних витрат й витрат підприємства на збут й обсягу інших операційних витрат) від суми 21431017 тис. грн., яка була зазначена на кінець 2022 року та досягнення їх очікуваного значення у сумі 19067176 тис. грн., зростання обсягу операційного прибутку підприємства становитиме 2363841 тис. грн., в той же час підприємство отримає прибуток обсягом 437693 тис. грн. в прогнозованому періоді.

Одночасно, отримання підприємством додаткового прибутку дозволить частково погасити непокритий збиток підприємства ТОВ «Сільпо-Фуд», а це, в свою чергу, призведе до підвищення показників його фінансової стійкості (так, прогнозоване зростання показника фінансової стійкості підприємства становитиме 0,05, тобто з рівня 0,27 у 2022 році до 0,32 у прогнозованому періоді). Крім того, отримання додаткового прибутку підприємством також сприятиме підвищенню показників рентабельності продажів підприємства на

3,1%, рівень рентабельності активів підприємства збільшиться на 9,9% й рівень рентабельності витрат збільшиться на 6,0%.

Таким чином, рекомендовані заходи довели свою економічну ефективність та можуть бути запроваджені керівництвом ТОВ «Сільпо-Фуд» для підвищення результативності його фінансової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ~~Мошенський С. З.~~ Економічний аналіз: підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів .2-ге вид., ~~доп.~~ і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2017. 704 с.
2. Блонська В. І. Прибуток – особливості його формування та використання в ефективному управлінні підприємством. Науковий вісник НЛТУ України. 2016. ~~Вип.~~ 21.5. С.179 – 185.
3. Даків В. Підходи до визначення сутнісних характеристик фінансових ресурсів підприємства. URL: https://www.rusnauka.com/15_NPN_2013/Economics/3_139340.doc.htm
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ від 07.02.2013 07.02.2013 р. / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
6. ~~Бердас М.М.~~ Фінанси підприємств. ~~навч. посіб.~~ Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
7. ~~Азаренкова Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М.~~ Фінанси підприємств: ~~навч. посібник.~~ Київ: Знання-Прес, 2009. 299 с.
8. Фінанси підприємств: підручник / керівник ~~авт. кол.~~ і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. Київ: КНЕУ, 2000. 460 с.
9. ~~Ніпіалілі О.Ю., Карпичук Н.І.~~ Фінанси підприємств: ~~навч. посіб.~~ Тернопіль: Економічна думка, 2009. 232 с.
10. ~~Буркова Л.А.~~ Дослідження економічної сутності понять «прибуток» та «фінансовий результат» та їх вплив на оцінку економічних результатів діяльності. ~~Агросвіт.~~ 2018. № 19. С. 50-57.

11. Костецький В.В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. Галицький економічний вісник. 2020. №4(29). С. 135-145.
12. Леось О. Механізми формування фінансових ресурсів підприємств. Державне управління та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 1. С. 119-126.
13. Мелень О.В. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія «Технічний прогрес та ефективність виробництва». 2020. № 25. С. 123–126.
14. Бондаренко Н. С. Удосконалення управління прибутком на підприємстві. Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених. 2017. Вип. 11. С. 74 – 78.
15. Вареник В. М. Використання методів фінансово-математичного моделювання в управлінні прибутком поліграфічних підприємств. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 1. С. 123 – 128.
16. Вахович І. М. Питання управління фінансово-економічними результатами підприємства. Економічний форум. 2015. № 3. С. 275 – 279.
17. Власенко Т. Ю. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. Молодий вчений. 2018. № 12. С. 256 – 259.
18. Он-лайн енциклопедія. URL : <http://economic.lviv.ua/resursi/formuvannya-f-nanzovikh-resurs-v.html>.
19. Гладка Л. І. Управління прибутком в сучасних умовах. Економіка і регіони. 2018. № 1. С. 195 – 198.
20. Панченко І.В. Методичні підходи до аналізу операцій з формування та розподілу прибутку підприємства: критичний аналіз. Економічний аналіз «Збірник наукових праць». 2021. №10. С.279-284.
21. Сидкін О. С. Аналіз фінансового стану підприємства як інформаційне підґрунтя забезпечення його економічної безпеки. Наукові записки Української академії друкарства. Львів, 2019. № 1. С. 190 – 195.

22. Звіт про управління ТОВ «Сільпо-Фуд». Офіційний сайт ТОВ «Сільпо-Фуд»: веб-сайт. URL: <https://content.silpo.ua/uploads/2023/07/05/64a56f7808283.pdf>
23. Офіційний сайт «Сільпо». URL: <http://silpo.ua>
24. Дані про підприємство. ТОВ СІЛЬПО ФУД. СМІДА. URL: <http://smida.gov.ua/db/participant/33870708> Офіційний сайт «SMIDA».
25. Звіт торговельних мереж України. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
26. Бондар А. В., Семенов Г.А. Удосконалення організації управління фінансовою діяльністю підприємства. Економічний вісник НГУ. 2018. № 1. с. 63-75.
27. Панченко І.В. Методичні підходи до аналізу операцій з формування та розподілу прибутку підприємства: критичний аналіз. Економічний аналіз «Збірник наукових праць». 2021. №10. С.279-284.
28. Ваховця І. М. Питання управління фінансово-економічними результатами підприємства. Економічний форум. 2015. № 3. С. 275 – 279.
29. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. / О. В. Кнейслер, І. С. Гуцал, О. Р. Квасовський, Н. Я. Спасів. – Тернопіль : Вектор, 2016. 388 с.
30. Хотомлянський О. Л. Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємств / О. Л. Хотомлянський // Актуальні проблеми економіки. 2017. №2. С.145-151.
31. Черничко Т. В. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств України. Економіка та суспільство: електронний науковий фаховий журнал. Мукачєво, 2016. №5. С.400-404.
32. Олійний В. О. Стратегічний підхід до управління прибутком підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2020. № 20. С. 120-128.

33. Жигалкевич Ж. М. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємством. Економіка і суспільство. 2018. № 4. С. 145 – 148.
34. Борщ В. І. Аналітичний інструментарій оцінки ефективності систем управління підприємством в інноваційній економіці. Праці Одеського політехнічного університету. 2017. № 2 (39). С. 318–325.
35. Рябенко Г.М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2018. №7. С. 105- 108.
36. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент. Знання, 3-тє вид. 2018. 406 с.
37. Болотнов Д. Г. Особливості антикризового розвитку управління вітчизняними підприємствами. Інновації та розвиток. 2022. №2. с. 171-176.
38. Локуніна К.І. Антикризове управління підприємством: сутність поняття та функції. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 36 (1). С. 113-116.
39. Кузьмін О. Є., Георгіаді Н. Г. Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства : монографія. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2016. 368 с.
40. Подольська В.О., Ярім О.В. Фінансовий аналіз: Назв. посібник. К.: Центр навчальної літератури. 2018. 488с.
41. Балащ Л. Я., Біверт О. В., Лисюк О. В. Особливості антикризового розвитку підприємствами. Економіка та управління підприємствами. 2019. № 3 (14). С. 136-140.
42. Ладунка І.С., Андрушина О.І. Антикризове управління підприємством. Економіка і суспільство. 2017. № 8. С. 278-281.
43. Бенз Т.Г., Довбня С.Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. Фінанси України. 2017. № 6. С. 55—66.